

LIETUVOJE ir apie LIETUVĄ

- Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininku išrinktas akademikas Zigmas Zinkevičius.

- Lenkijoje, Seinuose lapkričio 28 d. iškilmingai atidengtas paminklas vyskupui Antanui Baranauskui. 4,5 metro aukščio granitinio paminklo autorius - skulptorius Gediminas Jokūbonis, aikštę suprojektavo architektas Vytautas Čekanauskas. Simbolinę juostą perkirpo Lietuvos Seimo Pirmininkas Vytautas Landsbergis ir Lenkijos Seimo vicemarsalka Janas Krulis. Paminklą šventino Elko vyskupas Wojciech Zembra. Poetas, "Anykščių šilėlio" autorius A. Baranauskas buvo Seinų vyskupas nuo 1897 metų iki pat mirties - 1902 m. lapkričio 26 d. Palaidotas Seinų katedros kriptoje.

- Lietuvos Seimo Pirmininkas Vytautas Landsbergis lapkričio 29 d. išvyko į Briuselį, į ten rengiamą Europos Sąjungos plėtros procese dalyvaujančių šalių parlamentų pirmininkų susitikimą su Europos Parlamento prezidentė Nicole Fontaine.

- Nuo gruodžio 1 dienos Lietuvos Ministro Pirmininko atstovų spaudai pradėjo dirbti Audrius Bačiulis. Istorikas pagal išsilavinimą, A. Bačiulis jau šešeri metai dirba žiniasklaidoje. Pastaruoju metu jis buvo dienraščio "Respublika" korespondentas.

- Į Klaipėdos uostą pirmą kartą lapkričio 30 d. atplaukė NATO priešmininių laivų Šiaurės Vakarų Europoje eskadra ir BALTRON eskadrai priklausančios Latvijos priešmininės laivos "Imanta". Prisišvartavę Klaipėdos valstybinio jūrų uosto Konteinerių terminalo 144 krantinėje, NATO laivai čia stovėjo iki gruodžio 2 dienos.

- Vilniuje lapkričio 27 d. įvyko tautinių jaunimo organizacijų konferencija, kurioje trys visuomeninės jaunimo organizacijos įkūrė sąjungą - Koordinacinę tarybą. Konferencija priėmė rezoliuciją, smerkiančią skubotą Lietuvos integraciją į Europos Sąjungą. Konferencijoje kalbėjo Seimo nariai Kazys Bobelis, Stanislovas Buškevičius, Rimantas Smetona.

- Turtingų žmonių Lietuvoje nėra, o pasiturinčiais save laiko tik 1,5 proc. apklaustųjų, teigia Statistikos departamentas, atlikęs namų ūkių gyvenimo sąlygų vertinimą. Visiškai vargšais save laiko 2 proc. tyrimė dalyvavusių apklaustųjų. Vargšais prisipažino esantys 26,1 proc. žmonių. Vidutiniokų klasei save priskyrė 70,4 proc. apklausos dalyvių.

Mirė Vyt. Gedgaudas

Š. m. lapkričio 29 d. rytą Cleveland, OH, staiga mirė buv. ilgametis "Dirvos" savaitraščio redaktorius Vytautas Gedgaudas. Buvo gimęs 1912 kovo 5 d.

"TIKRIEJI" LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI SUTRIUŠKINO "MODERNIUOSIUS"

Krikščionių demokratų "konservatyvusis" sparnas viena po kitos pasiekė dvi dideles pergalės prieš vadinamuosius modernistus. Vėly lapkričio 27 d. vakarą pasibaigusioje dviejų dienų Lietuvos krikščionių demokratų partijos (LKDP) konferencijoje "konservatyvusis" sparnas, puoselėjantis tarpusavyje santykius su bažnyčia, pasiekė užtikrintą pergalę partijos naujojo pirmininko ir dalies tarybos narių rinkimuose.

Konferencija sutapo su katalikų susikauptimo ir pasninko laikotarpiu - Advento - pradžia.

Dvi dienas diskusijose "konservatorių" atstovai pabrėždavo atstovaujančią "tikrajam" krikščionių demokratų krypčiai, kuri siekia atsigręžti į bažnyčią, siekti krikščioniškųjų vertybių įgyvendinimo. "Modernieji" norėtų matyti LKDP atsinaujinusią - atvirą, patrauklią rinkėjams, perėmusią europines tradicijas. Stebėtojų teigimu, LKDP "modernėjimas" būtų ir apie partijos savarankiškumo didėjimą santykiuose su valdančiąja konservatorių partija. "Modernistų" dominuojama ankstesnioji partijos valdyba vasaros pradžioje nutraukė koalicijos sutartį su konservatoriais.

Vietoje planuotų šešių valandų LKDP tarybos narių rinkimai dėl lėtų balsavimo ir skaičiavimo procedūrų užtruko beveik 12 valandų. Buvo renkami 35 nariai. Be renkamų narių, LKDP tarybą sudaro 55 skyrių pirmininkai, 14 frakcijos Seime narių, moterų ir jaunimo organizacijų vadovai.

Dėl vėlyvo meto delegatai nusprendė iki gruodžio 4 d. atidėti LKDP valdybos ir jos pirmininko rinkimus, nors to primygtinai reikalavo "moderniojo" sparno atstovai.

Partijoje iki šiol konkuravę "konservatoriai" ir "modernistai" į tarybos narius išskėlė po 35 "savo" kandidatus. Į naująją tarybą buvo išrinkti tik keturi "modernistai", tarp jų - du partijos nariai, pakliuvę į abu kandidatų sąrašus. Dar du "modernistai" pateko į tarybą tik todėl, kad kandidatavo atsisakę du "konservatorių" sąrašo atstovai.

Jeigu neišrenka šviesiausių žmonių, stovėjusių prie partijos ištakų, jeigu neišrenka net viceministrų, tai kvepia politiniu kapinynu", BNS sakė frakcijos Seime narys, vienas "modern-

istų" lyderių Vytautas Bogušis.

"Tai absoliutus laimėjimas, kurį organizavo pono (Petro) Gražulio pusė. Jiems tai didžiulis pasitenkinimas", sakė Seimo pirmininko pavaduotojas Feliksas Palubinskas. Lapkričio 27 d. vakarą konferencijoje jis keilomis dešimtimis balsų kovoje dėl LKDP pirmininko vietos pralaimėjo naujam vadovui Zigmui Zinkevičiui.

Seimo nariai P. Gražulis ir Ignacas Uždavins yra laikomi neoficialiais "konservatorių" lyderiais. Jie turi tvirtą bažnyčios hierarchų paramą.

Į tarybą nebuvo išrinkti nuo "modernistų" kandidatavę trys viceministrai: valdymo reformų ir savivaldybių reikalų - Vidmantas Adomonis, aplinkos - Vytautas Janonis ir sveikatos - Vytautas Kriauza.

Tai partija, kuri atsisakė smegenų", žurnalistams komentavo LKDP Klaipėdos skyriaus vicepirmininkas Aidas Palubinskas. Anot stebėtojų, po dalies tarybos narių rinkimų šiame organe susidarė maždaug 20-30 balsų persvara "konservatyviojo" sparno naudai. Abiejų grupuočių įtaka tarp skyrių pirmininkų ir Seimo frakcijoje yra pasiskirsčiusi maždaug po lygiai.

P. Gražulis BNS sakė vertinąs slapto balsavimo rezultatus kaip partijos delegatų valią. Jo teigimu, LKDP veikla turi suaktyvėti, nes "konservatorių" pateiktame sąrašė buvo kandidatai iš daugumos Lietuvos rajonų.

"Konservatorių" atstovai sudarys daugumą Kontrolės bei Mandatų ir etikos komisijose. Pastarajai išrinktas vadovauti monsinjoras Alfonsas Svarinskas.

Pasak P. Gražulio, jo šalininkų pateiktas sąrašas yra "pats demokratiškiausias", nes užtikrina teritorinį atstovavimą bei atspindi daugelį skyrių valią. Visgi P. Gražulis, kuris yra vie-

Naujuoju Krikščionių demokratų partijos pirmininku išrinktas Zigmas Zinkevičius
G. Svitojaus (ELTA) nuotr.

nas LKDP atkūrimo iniciatorių prieš dešimtmetį, pripažino, kad tarp trijų dešimčių kandidatų buvę tik jam žinomi partijos nariai.

Naujojo LKDP lyderio Z. Zinkevičiaus teigimu, "rezultatas geras, išrinktas gera taryba, kurioje tinkami, įvairių požiūrių žmonės, kurie dirbs". I. Uždavins teigimu, "naujoji taryba visiškai suvokia politinę situaciją Lietuvoje ir sieks dialogo su kitu partijos sparnu".

Anot I. Uždavins, Z. Zinkevičius "sieks partijos vienybės ir nesieks atsirevanšuoti".

I. Uždavins žurnalistams sakė tikintis, kad dalies partijos narių pralaimėjimo kartėlis laikui bėgant išnyks ir LKDP sutels jėgas Lietuvos interesų labui.

"Modernistai" visomis išgalėmis siekė, kad būtų renkama valdyba, nes, jų teigimu, uždelsus šį procesą, LKDP nespartėtų laiku pateikti Vyriausiajai rinkimų komisijai savivaldybių tarybų rinkimų sąrašų. Visos partijos tai privalo padaryti iki gruodžio 19-osios, kai iki savivaldos rinkimų liks lygiai trys mėnesiai.

BNS žiniomis, jeigu "modernistai" nebūtų išrinkti į valdybą ar sudarytų jos mažumą, jie ketina paskelbti LKDP "moderniojo bloko" isikūrimą. Kol kas jie nekommentuoja, ar tai reiškia partijos frakcijos, ar savarankiškos politinės jėgos kūrimą.

BNS

LIETUVOS KULTŪROS ATAŠĖ POSTO JAV NEBEBUS

Lietuvos Vyriausybė panaikino kultūros atašė ir jo pavaduotojo postą JAV bei kultūros atašė pavaduotojo postą Prancūzijoje. Lapkričio 24 d. posėdyje Vyriausybė nusprendė panaikinti G. Vagnoriaus ministrų kabineto sprendimą steigti kultūros atašė postą JAV.

Kultūros ministerija įpareigota užtikrinti, kad atašė ir pavaduotojų išlaikymui skirtos lėšos iš valstybės biudžeto nebūtų panaudotos kitiems tikslams.

Kaip teigia kultūros ministras Arūnas Bėkšta, išnagrinėjus padėtį įsitikinta, jog kultūros atašė funkcijas galėtų atlikti JAV gyvenantys išsiviję lietuviai, kuriems užtektų apmokėti tik ryšio paslaugas ir nereikėtų

mokėti atlyginimo.

Be to, ministro teigimu, aktyvūs kultūriniai mainai vyksta tarp Lietuvos ir Lenkijos, Kaliningrado bei Vokietijos, todėl tikslingiau būtų steigti kultūros atašė postą šiose šalyse.

Kultūros atašė postą JAV buvo įkūręs tuometinis kultūros ministras Saulius Šaltenis. Atašė išlaikymui Vyriausybė buvo paskyrusi pusę milijono litų, o į šias pareigas buvo paskirta S. Šaltenio dukros draugė Vida Pabarškaitė.

Pasikeitus kultūros ministrams, V. Pabarškaitė netrukus buvo atšaukta ir dabar dirba ministerijoje.

Iki šiol į kultūros atašė JAV pareigas niekas nebuvo paskirtas.

BNS

LIETUVOS PREZIDENTAS PARAGINO MINISTRĄ PASITRAUKTI IŠ POSTO

Pokalbio su valdymo reformų ministru Sigitu Kakčiu metu Prezidentas Valdas Adamkus paragino ministrą pasitraukti iš posto. Buvęs Mažeikių meras pateko į žiniasklaidos dėmesį, kai finansiniai ekspertai išnagrinėjo jo turto deklaraciją. Ekspertų nuomone, iš deklaruotų lėšų neįmanoma pastatyti didžiulio namo ir nusipirkti pra-

bangaus automobilio. Be to, paaiškėjo, kad ministrui lengvatinėmis sąlygomis be konkurso buvo paskirtas sklypas namo statybai prestižiniame Vilniaus rajone. Mokesčių inspekcijos nuomone, šeimos turtas neviršija pajamų, tačiau Kakčių šeima gresia administracinės baudos dėl deklaravimo tvarkos pažeidimo.

Respublika

SHAKESPEARE LAIKOMAS ŽYMAUSIU VISŲ LAIKŲ BRITU

William Shakespeare yra žymiausias visų laikų britas, pranokęs serą Issacą Newtoną ir serą Winstoną Churchillį, tokie buvo žurnale "Heritage" paskelbtos nuomonių apklausos rezultatai.

Žurnalo sąrašas buvo sudarytas, remiantis skaitytojų balsavimu bei ekspertų grupės nuomone. Garbiųjų asmenų sąrašas buvo išspausdintas dienraščio "The Daily Mail" lapkričio 20 d. numerioje.

Į garsių žmonių dešimtuką taip pat patenka pirmasis anglų spaustuvininkas William Caxton (1422-91), evoliucijos teorijos kūrėjas Charles Darwin (1809-92), Vaterlo mūšio nugalėtojas pirmasis Wellingtono hercogas (1769-1852), karalienė Elizabeth I (Elžbieta, 1533-1602), William Užkariautojas (1027-87), Alfredas

Didysis (849-99) bei keliautojas atradėjas James Cook (1728-79).

Žurnale paskelbtame 50 asmenų sąrašė yra tik vienas šiuo metu gyvenantis asmuo - tai 1979-1990 metais konservatorių premjerės pareigas ėjusi Margaret Thatcher. Sąrašė ji atsidūrė 39-oje vietoje, kiek žemiau nei buvęs liberalų premjeras David Lloyd (1865-1945) ir kiek aukščiau už Biblijos vertėją Williamą Tyndalę (1494-1536).

BNS

LIETUVOS VYSKUPAI RODO KELIĄ Į SUSITAIKINIMO ŠVENTĘ

Vilnius, lapkričio 22 d. (ELTA). Tikrą ir tvirtą brolybės pamatą, saugantį nuo susiskaldymų ir priešiškumų, žmonija ras tik pripažinusi vieną Tėvą, visų žmonių Kūrėją ir Globėją - Amžinąjį Dievą, teigia Lietuvos vyskupas.

"Grįžkime pas Tėvą!" - taip pavadintą Lietuvos vyskupų laišką dėl Susitaikinimo šventės, priartėjus Didžiajam Jubilėjui, Eltai perdavė Lietuvos vyskupų konferencijos sekretoriatas.

Pagal Dievo ir Bažnyčios mintį, rašoma laiške, Jubilėjaus metai turi būti mums susivienijusios Dievo vaikų šeimos džiaugsmo metai. Jau pats lotyniškas žodis *iubilare* reiškia džiugauti.

Primindamas pasauliui kilnią jubilėjaus metų nuostatą, Šventasis Tėvas Jonas Paulius II ragina turtingąsias pasaulio tautas dovanoti neturtingųjų kraštų skolas.

Panašiai ir Lietuvos vyskupai

kreipiasi į mūsų krašto ištatymų leidžiamąją ir vykdomąją valdžią, kitus finansinio-ekonominio gyvenimo vadovus, kviesdami, teisingumo vardan, atsižvelgti į varginguosius, suteikti jiems vilties pasiekti žmogaus orumą atitinkantį gyvenimo lygį. Krikščioniškas dėmesys ir meilė, parodyti silpniausiems žmonėms, pabrėžiama Vyskupų laiške, pasitarus mūsų krašto gerovei ir taikai.

Visus tikinčiuosius, visus geros valios žmones Didžiojo Jubilėjaus proga Lietuvos vyskupai kviečia atnaujinti ryžtą atlyginti ir atitaisyti ne vien medžiagines, bet taip pat ir dvasines bei moralines skriaudas bei skolas, kurias esame padarę vieni kitiems, savo šeimoms, savo artimiesiems. Tada drąsiau galėsime prašyti: "Tėve, kuris esi danguje, atleisk man mano kaltes - skolas, kaip aš atleidžiu savo kaltininkams - skolininkams!"

(nukelta į 2 psl.)

ĮŠVENTINTI PIRMIEJI ŠEŠI KUNIGAI

Vilniuje, lapkričio 21 d. kunigystės sakrą iš Vilniaus arkivyskupo metropolito Audrio Juozo Bačio priėmė pirmieji šeši Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos auklėtiniai. Šios iškilmės vyko sekmadienį, lapkričio 21 dieną, Vilniaus arkikatedroje bazilikoje.

Šventas mišias kartu su arkivyskupu aukojo vyskupas Jonas Boruta ir Juozas Tunaitis. Jose dalyvavo Kunigų seminarijos vadovybė, klierikai, šventinamųjų tėvai, artimieji.

Vilniaus kunigų seminarija, kaip priminė Eltai jos vadovai, buvo atkurta 1993 metais. Pernai, rugšėjo mėnesį, buvo pašventinti nauji seminarijos rūmai

ir koplyčia. Dabar, po šešerių metų studijų ir pusės metų praktikos kunigo šventimus gavo pirmieji šeši seminarijos auklėtiniai - diakonai, visą mokymo kursą praėję šioje aukštojoje mokykloje. Naujieji kunigai dirbs įvairiose Vilniaus arkivyskupijos parapijose.

"Visi maldausime Dievo malonės, kad jie būtų geri ganytojai", - sakė arkikatedroje bazilikoje Vilniaus arkivyskupo metropolitas Audrys Juozas Bačkis. Nauji kunigai - šventė visai vyskupijai, jų tėvams. Aukščiausiasis jus išrinko, kad eitumėte ir skelbtumėte evangeliją. Kunigystė - ne jūsų nuosavybė, jūs, būsimieji kunigai, - Kristaus nuosavybė.

Tegul Dievo žodis būna jūsų kasdieninis maistas", - kunigystės šventumą priimantiems diakonams palinkėjo Vilniaus arkivyskupas Audrys Juozas Bačkis.

Vilniaus arkivyskupijos Šv. Juozapo kunigų seminarijoje mokosi 61 klierikas. Nuo šių metų gegužės mėnesio seminarija, pasak jos rektoriaus dr. Hanso F. Fischerio, turi nevalstybinės aukštosios mokyklos statusą. Jos aukščiausias autoritetas yra Šventojo Sosto švietimo kongregacija, o ne Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija. Tai pirmą kartą Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija. Tai pirmą kartą Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija. Tai pirmą kartą Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija.

ELTA

Gyvenimas ant Mūšos kranto

VLADAS BRAZIŪNAS

Gyvenimas po klevu... Sodyba ant Mūšos kranto... Lengvai būtų galima sukeist vietom: Sodyba po klevu, Gyvenimas ant Mūšos kranto... Ir žemaičio Romualdo Granausko, ir aukštaitės šiaurietės Eugenijos Karoblienės žodžiai gyvenimas ir sodyba čia reiškia vieną ir tą patį – žmogaus buvimą, pilnatvišką ar jau dramatiškai nebe, bet vis tiek savo prigimtoje, aiškiai apibrėžtoje erdvėje, šakningoje savo kultūroje ir etikoje. Pirmu knygos pavadinimo žodžiu vardinamas pamatinis žmogaus būties esinys – gimti namai, sodyba, žemė, ūkis. Juose – gyvenimas, jie – gyvenimas. Kaip aiškina Lietuvių kalbos žodynas (t. III, p. 372), šiaurės aukštaičių tarmėse, kaip ir žemaičių, gyvenimas taigi yra ir sodyba, žemė, ūkis. Namai.

R. Granausko knyga čia prisiminta tik dėl jau pavadinime užkoduoto vertybinio sutapimo. O žvelgsim į E. Gugaitės-Karoblienės prisiminimų knygą, sudarytą ir parengtą Mykolo Karčiausko, šiemet gražiai išleistą (redaktorė Nijolė Kvaraciejūtė, dailininkas – Rokas Gelazius) *Regnum fondo*. Tai padaryti pinigais padėjo Pasvalio rajono savivaldybė.

Knygos filotopinė erdvė, iš kurios išklystama nenoriai, į kurią visados mielai, kad ir kaip skaudama širdim, grįžtama, galėtų būti kad ir tokia: „Šimonių kaime, tarp dviejų skerselių, kur gyvenom dvi Ogės, ant Mūšos kranto nuo Erškėtinės iki vieškelio – tuščias didelio gražaus kaimo pakraštys lyg išdraskytas šonais involidas. O kitoje senojo sodžiaus pusėje, už Velžio gyvenimo, iki Sindriūnų visi senojo kaimo medžiai išrauti, tik mano prosenelio senoje sodybvietėje ant prūdo kranto dar virpa drebulių pulkelis. Neliko kelelio į Sindriūnų kaimą, tik tai kairėje upelio pusėje nuo Velžio į kryžkelę dar vinguriuoja pro Šlėžo namelius per Ramojaus tiltą, pro gluosnį su didele dreve, kurio viršūnė jau nulaūžta, antrasis skerskelis dingsta podės Kiznienės tuščiam lauke“. Regis, taip ir jauti, kaip kruopščiai ir meilingai autorė braižo savo atminties žemėlapi.

Neapgyvendinsi juk savo knygos herojų, artimųjų, giminių ar kaimynų, kokio nors neaiškioj išskydusioj erdvėj. Jie visi – savo žemės žmonės. Neatplėšiami nuo jos. Ir tik nupiešus tą gyvą, jiems vienin-

telę jų pasaulio drobę, galima juos kurdinti ir veikėjus. Taigi tęsiam: „...skerskelis dingsta podės Kiznienės tuščiam lauke. Kadaise čia ant kalno buvo podės vienkiemis. Podė neturėjo vaikų“. Taip natūraliai pereinama prie žmonių paveiklų, gyvenimo istorijų. Spalvingų ir dažniausiai skaudžių, ne tik nenuodailintų, bet ir nemaž nepadailintų, ir tas žmonių gyvenimų, charakterių, likimų tikrumas yra, gali sakyt, esminis bruožas, skiriantis prisiminimų autorę iš daugybės savo gyvenimo aprašinėtojų. Nerasim čia gražiai eksponuojamų pavyzdinių lietuvių sodiečių, ypač moterų, portretų, kokius iš drovių žmonių pasipasakojimų nepažįstamiems paskiau navičiai sulipdo etnografiškai ar tautosakininkai.

O juk būta visaip. Daug ko stokota, bet godulio kartais būta ir didoko pertekliaus: kad nereiktų mokėti, samdiniams renkamsi kvailėliai (toks primityvesnis kai kurių dabartinių pensijų provaizdis); motina sąvadauja savo vedusį sūnų ir jo mergą; brolis išvaržo brolių, paveržia, išspiria jam iš po kojų jo žemę, viso gyvenimo pagrindą: *Eina kaip žemę par davęs*, – sako pasvaliečiai. Bet kad tas išvaržytas brolis ir nebepaeina, visiškai lovos ligonis, vienas, badmiriaujantis, be priežiūros, be sarginimo. „Kam jis reikalingas? Mamunė kalbėjo, kad jo grytelė tik vietą užima, greičiau numirtų, galėtų nugriauti tą laužą. Adė sakė, parsivežkite jį pas save, juk brolis. Dar ko! Reikalingas čia smirdėti! Sukalė prastų lentų karkasą, paguldė lavoną, pakinkė arklių ir išlydėjo.“

Taip autorės ir pasakojama – kas būta, regėta, patirta: „Podė labai mylėjo savo šunį: pildavo jam grietinę, atiduodavo, kas skaniausia, kad tik ne Ancei ir jos vaikams. Net sviestu jį pėnėdavo. O Ancės vaikams nelikdavo gardesnio kąsnio. Visas šuniui!“ Ir tai kalba mylimiausia krikšto dukra apie savo „podę“, taigi krikšto mamą. Bet šitaip pat blaiviom, užtat gal dar labiau mylinčiom akim žvelgiama ir į kitus, žvelgiama ir sakoma, kaip kad būtų sakytą sąžiningo žmogaus gyviems – į akis. Dviveidystė autorei svetima ir nepriimtina: „Oi, kaip jinai vaizdavo geradarę, kančinę, o jau saldžialeižuvę, bjauru žiūrėti“. Tiesa apie žmogų suvokiama kaip tikriausia pagar-

ba jam, tokiam vieninteliui. Kad ir savo vargšui išprotėjusiam savižudžiui tėvui, neatgavusiam ramybės net po mirties: kaimo vyrai, taigi kaimynai, neįleidžia į kapines, iškasa, guriasi nukirstą galvą idėję tarpukojin... Ir ne kokie čia mitiniai ar maginiai, ne kokie itin seni laikai. Ana nepriklausomybė: Eugenija Gugaitė gimusi 1922-aisiais. Ką padarysi, iš tikrųjų visa ko būta, ir juokingiausia, ką mes, netyčiom atpažinę literatūriškai nenupuoduotą save (tokių jau mažai) ar savo artimą, galim padaryti, – tai įsižeist...

Kazys Saja, kadaise Eugeniją Karoblienę „atradęs“, iškart pasiskubino pavadinti ją antra (ar mūsų laikų) Žemaitė. Etiketė pernelyg ryški, „etiketiška“. Vis dėlto kaip tik tas negailestingas gyvenimo tikrumas, net kalbant apie pačius artimiausius žmones, net apie savo šeimą, apie save, – šitas tikrumas, šita mūsų memuaristikoj veikneaptinkama gyvenimo liudytojos nuostata sakyti tiesą ir tikrai tiesą, kad ir kokia nemaloni kam nors ji būtų ar atrodytų, – šita ypatybė E. Karoblienę prie garsiosios rašytojos kiek artina. Ne etiketė, o panaši – sunki pakelti – etinė nuostata.

Ne dejonės guodžia, ne ašaros. Apie jas, nors gyvenime, bėdoms nagus leidžiant, ir gausiai lietas, autorė pasakoja santūriai. Tik, žiūrėk, netikėtai sušvyti koks nelauktas sąmojis, kaip antai: „Podė labai pyko ant Ancės vyro Katino. Kai savaitgaliais atvažiuodavo į kaimą iš Panevėžio, kur tuo metu gyveno, podė šaukdavo įpykus: „Atvažiuoja čia tas Katinas. pripurškia Ančę, ta lekia iš seklyčios vemdama per priemenę, ir pabyra kačiukai!...“ Arba: „Jis jau ruošėsi Branūsę vesti, bet per gegužės pirmąją aukštame medyje iškėlė raudoną vėliavą, o policija jį susekė ir areštavo. Tai Landsbergis ant viso kiemo raudėjo ir dejavo: šeši kumpiai sukirmys, būtų Branūsė ištekėjusi, a a a, ui ui ui...“

Beje, garsenybių genealogams būtų ko knygoje paieškoti: „Iš kur tie Landsbergiai? Vieni sakė, kad iš Lenkijos, kiti – kad kažkokio dvaro buvusio tarnautojo palikuonys. Gal iš Karpio dvaro, nes tenai, pas Joniškėlio grafą Karpi, prižiūrėtoju dirbęs Landsbergis-Zemkalinis“... O kaimo mokykla, autorės vaikystės šviesa, – „ten, prie naujo vieškelio, prie Vileišio Jono ūkio, Medinių, Sindriūnų

ir Šimonių galulaukėse“. Taigi garsiosios Vileišių giminės Mediniai. Ir čia pat – gimtasis Eugenijos, arba, kaip žmonės vadinavo, Ogės Gugaitės, Erškėtinės kalno vienkiemis – Šimoniuose, tuose prie Pasvalio.

Iš čia, iš gimtųjų namų ir jų aplinkumos, pirmiausia – gamtinės aplinkumos, sklinda vaiskiausi autorės žodžiai. Į gamtą, jos apraškas, tiesiog panyrima, ji kuo intensyviausiai išgyvenama. Su gamta išmažystės susigyventa, sutapta, – va pavyzdėlis – tiesiai vaikų gamtojautos (ar tautoraškos) antologijon: „išdūmiau pro duris, lėkiau verkdama per laukus, sukelmdama paukščių klegesį. Kurapkos išskrido iš po kojų, lyg klausė sparnais kurkdamos: kur kur kur tave šuo neša vėly vakarą?.. Vieversėliai padangėje šaipėsi: irrgi, irrgi sumanei riesti nosį. Putpelės šaukė: grįžk, grįžk!.. Aūū! – atsiliepė ir pelėda mano tetos jaujoj. Gyva gyva, – sakė jai pempės. Čia čia čia! – tarškėjo šarka gluosnyje prie tėtės kluono. Kar kar! – rėkė nustebus varna. Tik lakštutė be galo mane gyrė: šitaip, šitaip! šauni tu! ale šauni! O visi kiti tyčiojosi“.

Ir žodžiai, paprasčiausi žodžiai, kai jais kalbama apie gamtą, kai savo žydėjimo ar brandos apraškom jais kalba pati gamta, – tada ir E. Karoblienės žodžiai jau nebeįbūti gražūs, sentimentalūs, banalūs. Tokie ir nėra, tokiais netampa – vis dėl to paties tikrumo, vidinės būtinybės sakyti taip, kaip yra. Anoj senojo tikrenybėj ir sielos tikrenybėj, besiveriančioj brangiausiai prisiminimais. Namai namučiai, nors ir po smilga. *Einu namo*, – pastarą savo eilėraščių rinkinį pavadino Jonas Strielkūnas, irgi daugmaž šio krašto žmogus. Einu – savo sodybon, savo gyveniman. Ar savo graikiškan *OIKOS* – naman, būstinėn, tėvynėn. Iš čia ir *ekologija*, – tą pirminę jos reikšmę turėjom galvoj, kai prieš dešimtmetį inicijavom ekologinę *Vyturio* leidyklos seriją *EKO*: tie patys pamatiniai knygų pavadinimų žodžiai – Kornelijaus Platelio esė *Būstas prie Nemuno*, šių eilučių autoriaus sudaryta poezijos rinktinė *Namai, kuriuose visados...* Tik-tū-ton serijon, dejad, neilgai tęsėjusion, ir Eugenijos Karoblienės *Sodyba ant Mūšos kranto*. Pirmiausia – savų namų, namų kultūros trauka. Po teisybei, nė vienas mes niekur kitur per visą gyvenimą ir neįnam, tik ten, namo. Laimingi tie čiupiantys kelią ir mus nejučia pavadėjantys.

J'ACCUSE!

Mes kaltiname Lietuvos kultūros ministeriją ir Lietuvos Vyriausybę už Orvido sodybos neapsaugojimą, neatsakingai ir lengvabūdiškai leidžiant naikinti vieną iškiliausių Lietuvos ir Europos meno kūrinių.

Mes kaltiname Lietuvos meno ir kultūros darbuotojus, poetus, rašytojus, dailininkus, skulptorius, architektus ir visus kitus, neprotestuojančius ir pasyviai stovinčius nuošaly, leidžiančius Orvido sodybai nykti.

Mes kaltiname Lietuvos architektų sąjungą, atvirai šmeižiančią Orvido sodybą lankytojams iš kitų kraštų, kurie Orvido Sodybą supranta ir gerbia labiau, negu patys lietuviai.

Pakilkite aukščiau už savo asmenines ambicijas ir pagerbkite darbus tų, kurie sukūrė pasaulinio lygio kūrinius, tokius kaip Orvido sodyba.

Tegu tai bus jūsų 2000-ųjų metų priesaika ir darbas, be ku-

rio jums bus uždrausta įžengti į 21-įjį šimtmetį. Jeigu ne: ten jūs būsite pastatyti prie sienos už neatsakingumą ir savo tautos meno kūrinių naikinimą.

O jūs, Lietuvos jaunimas, naujoji karta: jūs sukilkite prieš savo valdžios abuojują ir meno žmones bei visus neatsakingus pareigūnus, kurie žiūri pro pirštus į Orvido sodybos lėtą sunaikinimą, atakuokit juos savo protestais, kol jie pagaliau išbus iš gilaus miego - kol dar laikas. Rytoj bus per vėlu.

Pasaulio akys yra atkreiptos į jus.

Jonas Mekas, Hermann Nitsch, Brigitte Comand, Auguste Varkalis, Jean-Jacque Lebel, Audrius Naujokaitis, Dalius Naujokaitis, Julius Zilčiauskas, Arūnas Kulikauskas, Robert Frank, Philip Glass, Gozo Yoshimasu, Schuldt, John Zorn.

1999 m. spalio 20 d.

Prancūzų revoliucijos šūkis "Kaltinu"

NEW JERSEY NEW JERSEY NEW JERSEY NEW JERSEY
SENTRY REALTY, INC. 33 E. Railroad Ave., Jamesburg, NJ 08831. Tel.: (732) 521-1611. FAX 732-521-0034. Jei norite pirkti namą, žemės plotą, komercinį pastatą ar nuomoti namą puikioje Centrinėje New Jersey dalyje, maloniai kviečiame kreiptis į NJ Licensed Real Estate agentę ZINERĄ A. MACYS (kalba lietuviškai). Namų tel.: (732) 521-5556 arba (732) 521-1916. Centrinė New Jersey dalis yra puiki vieta gyventi tiek jaunoms šeimoms, tiek pensininkams. Geros mokyklos. Patogus susisiekimas su prekybos centrais ir darbais. Gerai žinomos pensininkų namų bendruomenės.

GALCHUS & GORDON, advokatai, patarnauja sekančiuose teisiniuose reikaluose: nelaimingi atsitikimai, nekilnojamas turtas, imigracija, DWI and all criminal. Virš 20 metų patirtis. Parūpinamas lietuvių k. vertėjas. Konsultacija nemokamai. Galchus & Gordon, 39-07 Bell Blvd., Bayside, NY 11361. Tel.: 718 229-2628.

JONAS V. STRIMAITIS, advokatas, patarnauja teisiniuose reikaluose, kurie liečia testamentą paruošimą ir jo vykdymą, o taip pat nekilnojamo turto pirkimą ar pardavimą bei įvairius reikalus, susijusius su mokesčių (tax) mokėjimu. Advokatas dirba Connecticut valstijoje ir kalba lietuviškai. 134 West St., Simsbury, CT 06070. E-mail: sigecycle@aol.com Tel.: 860 651-0261. Fax 860 651-8376.

SHALINS FUNERAL HOME, Inc., 84-02 Jamaica Ave. (prie Forest P'way St.), Woodhaven, N.Y. 11421. Suteikia garbingas laidotuves. Koplyčios parūpinamos visose miesto dalyse. Tel. 296-2244.

BUYUS FUNERAL HOME. Mario Teixeira, Jr. laidotuvių direktorius, Newark office: 426 Lafayette St. (Cor. Wilson Ave.). Tel. 344-5172. Paruošiamos garbingos laidotuvės. Modernios koplyčios, oras šaldomas. Daug vietos automobiliams pastatyti.

JUOZO ANDRIUŠIO Real Estate, namų pardavimas, visų rūšių apdraudimai, Income Tax pildymas. Įstaiga veikia naujoj vietoj - OHLERT-RUGIERE, Inc., 89-11 Jamaica Ave., Woodhaven, NY. Tel. 847-2323 (namų tel. 847-4477). Įstaigoj kreipiantis paminėti, kad esate ar norite būti J. Andriušio klientais.

VYTAUTAS BELECKAS IR SŪNUS JONAS, sav. Winter Garden Tavern, 1883 Madison St., Ridgewood, NY 11227. Tel. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogoms. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

SIDABRINIO VARPO KEPYKLA - Silver Bell Baking Co. Lietuviška ir europietiška duona ir pyragai, šventėms, vestuvėms bei pokyliams tortai. Dalia Radžiūnas, sav. - 43-04 Junction Blvd., Corona, Queens, NY 11368. Tel. 779-5156.

LAISVĖS ŽIBURIO radijas girdimas sekmadieniais 9 val. ryto iš KDM stoties 1380 AM. Romas Kezys, 217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364. Tel. 718 229-9134 arba 718 428-4552. Fax 718 423-3979.

Lietuvos vyskupai rodo kelią į Susitaikinimo šventę

(atkelta iš 1 psl.)

Mielųjų pašaukimo brolių kunigų Lietuvos vyskupai prašo Jubilėjaus metais rodyti ypatingą atlaidumą visiems, grįžtantiems pas gailėstingąjį Tėvą, idant galėtų labiau suvienyti savo bendruomenę, savo aplinkos žmones.

Visa tikinčiųjų bendrija melsis per šį adventą, kad kuo daugiau žmonių su viltimi grįžtų pas gailėstingąjį Tėvą ir mūsų Globėją Jėzų, kad nuoširdžiai ir laimingai sugrįžtų, kad visuomenės gyvenimą užlietu giedrumo, ramybės ir sielos džiaugsmo srovė, trykštanti iš Dievo, kuris yra Meilė, - baigia savo laišką Lietuvos vyskupai, sveikindami visus, laimindami ir linkėdami palaimingų jubilėjaus metų. ELTA

Newyorkietės Elenos Urbaitytės skulptūra „Plienias dabar“ (1997) Lietuvos technikos bibliotekos kiemelyje, Vilniuje

Lietuvos Krikščionišką DEMOKRATIJA ir jos spaudą paremkime dabar: pinigais, Unitrust, testamentais.

-Tax Exempt #36-2927289-

per:
Pope Leo XIII Literary Fund, Inc.
9050 Troy Avenue
Evergreen Park, IL, 60642
Fax/Tel. 708-636-9562 Klauskite informacijų

LIETUVIŠKO STILIAUS PAMINKLAI SUKURIAMI IR NEMOKAMAI PRISTATOMI I VISAS KAPINES NEW YORK, NEW JERSEY IR CONNECTICUT VALSTIJOSE. ISTAIGA PRIE ŠV. JONO KAPINIŲ.

Kasolino MEMORIALS

66-86 80 ST. MIDDLE VILLAGE, QUEENS N.Y. 11379
PHONES (718) 326-1282; 326-3150
- TAI MŪSŲ VIENINTELĖ VIETA -
- GAUSI PARODŲ SALE -

+

KVEČAS JONAS
1933+1976

DARBININKAS

The Lithuanian Weekly
Published by Franciscan Fathers341 HIGHLAND BLVD.
BROOKLYN, NY 11207Editorial Office 718-827-1352
Business Office 718-827-1351
FAX 718-827-2964Publication No. USPS 148-360
ISSN 0011-6637Second Class postage paid at Brooklyn, NY, Post Office
Subscription per year \$30.00. Single copy \$1.00.
Published Weekly except 2nd and 3rd week in JulyPOSTMASTER: Send Address Change to:
DARBININKAS, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207
— Redaguoją REDAKCINĖ KOMISIJA —

Rankraščiai taisomi Redakcijos nuožiūra

Lietuviška paieška
Internete

Internetas bei elektroninis paštas tapo neatskiriama mūsų gyvenimo dalimi. Kuo labiau plečiasi lietuviškoji Interneto dalis, tuo svarbesnė tampa galimybė tiksliai ir greitai susirasti rūpimą informaciją. Ne taip paprasta susekti naujai pasirodžiusias lietuviškas www svetaines - ypač jeigu jos aktyviai apie save nesiskelbia.

Šią problemą padeda spręsti lietuviškos paieškos sistemos. Nors pačios pirmosios atsirado jau senokai, tačiau lig šiol vis kuriamos naujos, turinčios dar geriau susitvarkyti su informacijos paieška.

Derėtų išskirti kelias Lietuvoje sukurtas paieškos sistemas. Pirmoji būtų „Lithuanian Search Engine“. Ši sistema, besiremianti „didžiule www sričių baze iš visos Lietuvos“, palieka neužbaigto darbo išpūdį. Autorių sveikinimas gal ir smagus atlygis už darbą, tačiau paprastam vartotojui, norinčiam susirasti „Moters“ žurnalo svetainės adresą, tas tekstas tėra nereikalingas priedas, ilginantis krovimosi laiką. Paieškos sistema veikia, tačiau kokybė - mėgėjiška. Pasivadinusi gana skambiai („Lithuania on the Web - online search engine“), tačiau jei ji iš tiesų stengiasi atspindėti Lietuvos informacinius išteklius, tai mes stipriai vėluojam, palyginti su tarptautinėmis paieškos sistemomis.

Antroji paieškos sistema „Eureka!“ - lietuviški www vartai - palyginti neseniai atsiradęs projektas, iškart susilaukęs didelio dėmesio. Užsienio ekspertų vertinimais, būtent tokios paskirties svetainės pasaulyje labiausiai lankomos pradedant įprastą išvyką į „Interneta“ - juk kiekvienas keliautojas neišvengiamai turi nuo ko nors pradėti. Gerai, jei tikslas žinomas iš anksto, kitu atveju tenka naudotis bendrojo pobūdžio paieškos sistemomis. Būtent tokia ir šios svetainės paskirtis. Dabar šiuose vartuose, be paieškos funkcijų, siūlomos svarbiausių laikraščių straipsnių antraštės, pasaulio bei kompiuterijos naujienos.

Trečioji - „Lithuania-on-Line“ (LOL). Nuo 1995-ųjų veikiantis lietuviško „Interneto“ išteklių katalogas gali daug kuo pasigirti ir daug ką parodyti. Kitos lietuviškos paieškos sistemos ieško visuose tam tikro serverio www puslapiuose, o „Lithuania-on-Line“ apsiriboja paieška serverių pavadinimuose bei trumpuose aprašymuose. Dėl to bandomosios paieškos rezultatai buvo beveik nuliniai. Todėl šią sistemą galima naudoti tik kaip patį pradinį paieškos etapą - nebent ieškotumėte konkrečios srities. „Search.lt“ - paieškos sistema pasirodė geriausiai tarp lietuviškų svetainių. 4-ajame Lietuvos www čempionate jai atiteko pagrindinis apdovanojimas. „Search.lt“ paieškos sistema vertintina kaip viena informatyviausių ir patogiausių vartotojams.

Šių lietuviškųjų paieškos sistemų nėra daug, tačiau ir lietuviškasis „Internetas“ negali pasigirti išpūdingu dydžiu, todėl dabartinę situaciją reikėtų laikyti normalia. Nors tarptautiniai paieškos banginiai jau rado savo vietą kibernetinėje Lietuvoje, bet lietuviškoji iniciatyva savo lankstumu dar lengvai gali juos aplenkti. Tą sėkmingai pradėjo daryti „Lithuania-on-Line“, dabar estafetę perima „Search.lt“. Bėlieka tikėtis, kad tai praskaidrins langą į lietuvišką „Interneta“.

Nijolė Gaškaitė-Žemaitienė

Lietuvos laisvės kovos
sąjūdžio strategija

3

Nors Lietuvos prievartinis inkorporavimas į Sovietų Sąjungą buvo akivaizdus, tačiau tebeveikiančios Lietuvos diplomatinės tarnybos Vašingtone, Londone ir Paryžiuje kiekvieną kartą šių šalių užsienio reikalų ministrams vykstant į keturių valstybių ministrų pasitarimus siūsdavo notą, kurioje primindavo padėtį Lietuvoje. Norint išlikti pasaulio žemėlapyje, reikėjo siekti tam tikrų valstybingumo požymių: teisės savarankiškai nustatinėti veikimo būdą tarptautiniuose santykiuose, formuoti savo visuomeninę politinę santvarką, kontroliuoti teritorijos sienas, turėti stabilią valdžią ir kt. Lietuvos Respublikos reikalus tarptautinėse institucijose gynė išlikęs diplomatinis korpusas bei išeivijos organizacijos, o krašte reikėjo sukurti vyriausiąją pasipriešinimo vadovybę, deklaruoti būsimos nepriklausomos valstybės visuomeninės politinės santvarkos principus ir mobilizuoti suvereniteto atkūrimui bei sienų gynymui. Šiuos strateginius tikslus partizanų vadai pradėjo nuosekliai įgyvendinti 1946 m. Iniciatyvą parodė J. Vitkus, įkūręs dvi apygardas jungiantį Pietų Lietuvos partizanų (PLP) štabą ir 1946 m. balandžio 23 d. paskelbęs pirmąją Lietuvos partizanų vadų suvažiavimo deklaraciją. Deklaracijoje trumpai apibūdintas būsimos valstybės modelis: santvarka - demokratinė, valdymas - per Seimą ir Vyriausybę, rinkimai vykdomi proporcinga sistema (ne pagal sąrašus, bet už partijų išskeltus kandidatus), komunistų partija - neteisėta, laikinąją vyriausybę sudaro VLIK'as. Būtinybė laukti, kol Vakarai pasirengs galimam ginkluotam konfliktui su Sovietų Sąjunga, vertė partizanus peržiūrėti savo veiklos tak-

Praėjusios JAV LB sesijos pėdsakais

Julius Keleras

Ar vertėjo taip toli blokštis - iš New Yorko į Milwaukee, WI, idant pirmuoju išpūdžiu patirčiau, jog net ir gerai organizuotiems lietuviams, kaip ir visur, sunku susikalbėti, išsiaiškinti, susitarti? Ir antra vertus: kad pamatyčiau, jog net ir silpstant šiai, be abejonės stipriausiai, JAV lietuvių organizacijai, amerikietiškosios lietuviybės išlaikymui vis dar skiriamas esminis dėmesys, nuoširdus rūpestis ir nelengvai surenkamos lėšos? Nepaisant nemenkų išlaidų, o jas, žinau, patyrė kiekvienas sesijos dalyvis, laikogaišio, nepaisant tam tikros sumaišties bei racionalumo stokos, aišku, vertėjo! Spalio 8-10 d. Milwaukee, WI, įvykusioje JAV Lietuvių Bendruomenės XV Tarybos sesijoje buvo išsakyta, aptarta bei ginčytasi dėl gausybės svarbių, nevienadienės reikšmės dalykų, kurie suteikė

sesijai - kaip visumai - neabejotinos prasmės. Tarp jų išskirčiau priimtą rezoliuciją dėl būsimos tarptautinio kongreso *Niurn-*

bergas II, kurio metu bus įvertinta ir nuteista komunizmo ideologija bei praktinės jos pasekmės (Dalia Puškorienė, JAV LB

Kultūrinių įkvėpčių sesijai suteikė pagirtinos idėjos dėl disertacijų apie Australijos lietuvių (DP) rašymą: siūlyta, kad Lietuvių Fondas finansuotų darbus apie lietuvių „Dievo paukštelius“, prieš penkias-

JAV LB XV Tarybos sesijos antroji diena: ir pertraukų akimirkos pilnos rūpesčių, idėjų, sprendžiamų problemų. Iš k. į deš.: J. Ardy, A. Vaičiūnas, R. Narušienė, A. Pakštienė

A. Polikaitis ir dr. V. Bieliauskas

Pasisako LB Manhattano apyl. pirm. L. Šileikytė-Hood. Prezidiume - V. Kamantas ir A. Vaičiūnas

V. Kelerienės nuotraukos

tiką. Nutarta išsiskirstyti mažesniais būriais, tausojant jėgas nesistenkti kontroliuoti visos kaimiškos Lietuvos teritorijos. Ypač atkreiptas dėmesys į štabų ir ryšių sistemos sukūrimą. Apygardų štabai parengė norminius veiklos dokumentus, partizanų daliniuose buvo įvestos uniformos, skiriamieji ir pasižymėjimo ženklai, užmegzti apygardų tarpusavio ryšiai ir pradėta kurti bendra pasipriešinimo vadovybė, t. y. kiek tai įmanoma okupacijos sąlygomis, partizanų junginiai turėjo visus Lietuvos Respublikos kariuomenės atributus. Tarptautinės teisės požiūriu suimtieji turėjo būti traktuojami kaip karo belaisviai. Tačiau į savo paskirtį partizanai žiūrėjo platesniu aspektu nei karinė veikla. 1947 m. pradžioje Jungtinės Kėstučio apygardos vadas Juozas Kasperavičius pripažino, kad partizanų sąjūdis dar neturi bendros programos, kurią būtų galima sukurti susiorganizavus į vieningą laisvės kovos organizaciją, tačiau esminių ideologinių skirtumų tarp partizanų nėra. Kartu jis pabrėžė, kad partizanų junginiai nėra tik krašto karinės pajėgos, kurios „demokratinėje santvarkoje yra apolitinė organizacija“. Tačiau Tauro apygardos vadas Antanas Baltūsis, sėkmingai atsikratęs MGB kontrolės, vis dėlto nesugebėjo visiškai atsikratyti Juozo Markulio ir J. Deksnio primestos nuostatos, kad turi būti atskira karinė ir politinė vadovybė, todėl partizanams skyrė grynai karinę funkciją - parengti operatyvinius išsivadavimo planus ir išmokyti kovotojus juos vykdyti. Tuose planuose turėjo būti numatyti trys atvejai: 1) karas tarp didžiųjų valstybių; 2) masinis gyventojų trėmimas ir 3) mobilizacija į sovietinę armiją. Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio vardu pasirašydamas įgaliojimus į Vakarus siunčiamiems Juozui Lukšai ir Kazimierui Pypliui, A. Baltūsis nurodė „sudaryti tamprus ryšius tarp kovojančios Lietuvos ir tarp demokratinėse valstybių“. Tuo siekta informuoti Vakarus apie padėtį Lietuvoje ir „perduoti kraštui Vakarus idėjas“, t. y. iš dalies atsakyta generuoti idėjas ir numatyti veiklos strategiją patiems. 1947-1948 m. pasirinkta pagrindinė veiklos kryptis - rengtis išsivadavimo momentui. Tarp-

prezidiumo narė, šiam kongresui yra sutikusi organizuoti specialų vąų Jungtinėse Amerikos Valstijose). Sesijos metu JAV LB XV taryba taipgi išreiškė susirūpinimą dėl skandalingai ir prieštaringai pagarsėjusio Grūto parko, griaušančio Lietuvos kaip valstybės įvaizdį ir keliančio nesantaiką tarp Lietuvos gyventojų: „Prieš dešimtį metų Lietuva buvo tas kraštas, kuris sumenkino sovietinio režimo stabų vertę, juos išmetė iš svarbių visuomenės vietų ir paguldė į sąvartyną. Šie politizuoti meno kūriniai pažeidžia nuo komunizmo nukentėjusių Lietuvos gyventojų ir išeivijos jausmus, tautą skaldo ir išvysto nereikalingą pyktį vienu kitais. JAV LB XV Taryba prašo Lietuvos Respublikos Prezidentą ir Vyriausybę Grūto parko projektą sustabdyti ir statulas perduoti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui“ (Iš Liūdos Rugienienės fakso *Darbininkui*). Be įstatų keitimo, kitų neišvengiamų administracinių patimų, sesijoje aptarti ir spaudos, kurią finansuoja JAV LB, reikalai. Buvo smagu patirti, jog žurnalas *Bridges* pastebimai atsigavo, jį perėmus redaguoti Rasai Ardytei-Juškienei; kad *Lituanus* administravimą perėmė žinomas kompiuterių ekspertas Arvydas Tamulis (prieš tai 35-erius metus tvarkė kitas chigagietis Jonas Kučėnas).

dešimt metų nutūpusius atokioje Australijoje. Juolab kad kiti metai, Kultūros komisijos siūlymu, turėtų būti paskelbti „dypukų“ metais; tad turėtų būti skatinama aprašyti, prisiminti ir įvertinti 50-ties metų lietuviybės plėtotę užsieniuose.

Atkreipė dėmesį labai realiai ir kruopščiai puoselėjama Birutės Jasaitienės humanistinė veiksmų zona: Socialinių Reikalų Tarybos veikla yra itin prasminga. Be Birutės Jasaitienės, dr. Petro Kisieliaus, Aldonos Šmulskienės ir dar kelių pasišventėlių, Amerikoje laikinai, o ir suvisam atsidūrę lietuviai neabejotinai stokotų dažnai gyvybiškai būtinoms informacijos, atidaus rūpesčio ir įvairios, kitur sunkiai pasiekiamos, pagalbos. O jei dar prisiminsime Lietuvos Vaikų Viltį, įsteigtą 1991 m.: ne vienas ligos ištiktas Lietuvos vaikas grįžo iš Shriners ligoninės Chicagoje išgydytas ar žymiai sveikesnis. Būta ir daugiau reikšmingų ir praktiškai naudingų sesijos momentų, pvz., Pranas Prackevičius supažindino su JAV LB tinklalapiu pasauliniame (www) tinkle. Buvo įdomu susipažinti su jo kūrimo istorija, patirti, jog daugelis tautiečių pasaulyje jau yra jame pabuvoję.

Kita, jau XVI-osios JAV LB tarybos sesija įvyks Hartforde, CT, 2000-ųjų metų rudenį (greičiausiai rugsėjo gale).

tautinė padėtis rodė, kad Vakaru valstybės konsoliduojasi. 1947 m. buvo sukurta gen. George'o K. Marshallo pokario Europos atkūrimo programa, finansuojama iš JAV biudžeto. 1948 m. Marshallo planas pradėtas įgyvendinti. Tačiau partizanams laukiant, kol Vakarai sustiprės ir susivienys kovai su Sovietų Sąjunga, jos politika darėsi vis agresyvesnė. 1947 m. lapkričio mėn. Sovietų Sąjunga paskelbė, kad sukūrė atominę bombą, 1948 m. vasario mėn. inspiravo komunistinį perversmą Čekoslovakijoje, 1948 m. gegužės mėn. Lietuvoje pradėjo masiškai trėmti gyventojus. 1948 m. birželio 24 d. Sovietų Sąjunga paskelbė Berlyno blokadą - užkirtu susisiekimą su vakariniais Berlyno sektoriais. Visi šie simptomai rodė, kad karą gali pradėti pati Sovietų Sąjunga. „Prisikėlimo ugnies“ apžvalgininkas 1948 m. rugpjūčio 1 d. rašė: „Masiniai žmonių išvežimai, karinių transportų ir vakarus judėjimas, kai kurių bolševikinių agitatorių viešuose mitinguose pareiškimai apie karo neišvengiamumą, visa tai rodo, kad karo galima tikėtis kiekvienu momentu“. Gyventojų trėmimas buvo laikomas generaliniu pasienio zonų išvalymu, kaip tai padaryta 1940 m. vasario ir balandžio mėn. Vakaru Ukrainoje ir Baltarusijoje, o 1941 m. birželio mėn. - Baltijos kraštuose. Tačiau konstatuota, jog „viltis, kad karas busias trumpalaikis <...>, atrodo, neturi pagrindo. <...> Europos pajėgos šiuo tarpu esančios per silpnos atsilaukti prieš Raudonąją armiją, kurios didžiuliai rezervai jau dabar stovi Vokietijoje, pasirengę įvairiems kraštutinumams. Tuo tarpu JAV karinės pajėgos yra demobilizuotos“. Taigi partizanų vadai nurodė gyventojams ruošti įvykiams, rengti slėptuves, prieštintis kolūkių kūrimui, nes JAV suteikus karinę pagalbą Europai prasidės „Raudonosios armijos kelias atgal“. Tokiomis aplinkybėmis 1948 m. vasarą Jonas Žemaitis ėmėsi sparčiai kurti vyriausiąją partizanų vadovybę. „Tik gerai organizuoto, stambaus masto pagrindinio vadovybė, turėdama galimybės susižinoti su visos Lietuvos veikiančiais partizanų daliniais ir gebėdama risti su užsieniu, galės orientotis karo atveju visose susidariusiose padėtyse ir pagal

(nukelta į 4 psl.)

■ Latvijos pilietybės ir migracijos reikalų valdybos viršininko pavaduotojas Andris Lejins pranešė, kad šiuo metu maždaug 110, 000 Latvijos gyventojų dar nepasikeitė SSSR pasų į Latvijos nepiliečių pasus.

■ Albanijos užsienio reikalų ministras Paskal Milo interviu laikraščiu "Shekulli" pareiškė, kad derybos tarp Albanijos ir Europos Sąjungos (ES) dėl asociacijos ir bendradarbiavimo sutarties gali prasidėti kitų metų viduryje. Milo teigimu, tai, kad Europos Komisija neseniai pritarė ekonominio pagrįstumo tyrimui, galutinai atvėrė kelią derybų dėl asociacijos sutarties pradžiai. Milo pareiškė, jog kitų metų pradžioje į Albaniją atvyks ES ekspertai, kad aptartų procedūrinius reikalavimus, kuriuos šalies vyriausybė turi atlikti prieš prasidedant deryboms.

■ Lenkijos prezidentas Aleksandr Kwasniewski pareiškė, jog mokesčių reforma Lenkijoje bus įgyvendinama. Įgyvendinant mokesčių reformą, numatoma laipsniškai iki 2004 metų sumažinti įmonių pajamų mokesť nuo 34 proc. iki 22 proc. Asmeninių pajamų mokesčius kitais metais planuojama sumažinti nuo 19, 30 ir 40 proc. iki atitinkamai 19, 29 ir 36 proc. Iki 2002 metų numatoma asmeninių pajamų mokesčius sumažinti iki 18 ir 28 proc., panaikinant viršutinę ribą. Daugiausia opozicijos kritikos teko asmeninių pajamų mokesčių sumazinimui.

■ Pagal galutinius Šveicarijos parlamento rinkimų rezultatus, radikali Liberalų partija (FDP) žemuosiuose parlamento rūmuose turės 43 vietas, o aukštuosiuose parlamento rūmuose - 18 vietų. Socialdemokratų (SP) žemuosiuose parlamento rūmuose užims 51 vietą, o aukštuosiuose - 6 vietas. Populistinė partija (SVP) žemuosiuose parlamento rūmuose turės 44 vietas, o aukštuosiuose - 7 vietas. Krikščionių demokratų partija (CVP) žemuosiuose parlamento rūmuose užims 35 vietas, o aukštuosiuose - 15 vietų.

BAŽNYČIA ir LIETUVOS ŽYDAI - sugyvenimo, priešiško ir supratimo istoriniai aspektai

(pradžią praeitame numeryje)

Kitose šalyse viduramžiais valstiečių bendruomenės dažnai susidurdavo su žydais.

Smulkioji prekyba - "šmugelis", įvairiausių prekių ir paslaugų kreditavimas, elementarus prekiniai mainai lėmė normalias sugyvenimo sąlygas. Kai aristokratų pajamos buržuazijos stiprėjimo laikais ėmė mažėti, jie taip pat palaikė glaudžius piniginius kreditinius santykius su žydais. Vietinė dvasininkija, sekama Bažnyčios kanonais, neigiamai žiūrėjo į žydus, nes jai atrodė, kad jie trukdo įgyvendinti idealią santvarką, kurioje visuomenė būtų susiskirsčiusi į valdančiuosius, maldininkus ir dirbančiuosius. Judofobinių nuotaikų galima užtikti daugelio tautų folklore, tačiau tai nevadintina antisemitizmu. Žyda valstietiška sąmonė fikso kaip kitą, atkeliavusį iš tolimųjų kraštų asmenį, gyvenantį pagal kitokią nei krikščionies gyvenimo ritmą, skirtingai vilkintį, skirtingų papročių žmogų. Valstiečių sąmonėje antižydiška nuostata veikiau nulėmė ksenofobiją, t.y. bendras neigiamas požiūris į kiekvieną svetimą, ne savą - miestietį, kitos apylinkės valstietį, vokiečių, škotą.

XIX a. antrojoje pusėje situacija radikaliai keičiasi: abi bendruomenės Lietuvoje įsitraukia į modernizacijos procesą. 1858 m. Vilniaus pirkliai žydai kreipiasi į vietos valdžią prašydami kuo greičiau įrengti telegrafo liniją, kuri padėtų operatyviai sužinoti prekių ir vekselių kainas pagrindinėse Europos miestų biržose. Lietuviai deda masines ir pavienes pastangas atgauti teisę vartoti lietuvių kalbą viešame gyvenime. Beteisė lietuvių bendruomenės padėtis Rusijos imperijoje turėjo suartinti ją su diskriminuojama žydų bendruomene. Tačiau 1882 m. vyriausybė patvirtino "Laikinąsias taisykles žydams", kurios dar labiau apribojo žydų politines ir kultūrinės teises. Nors imperijoje kilo opozicinis judėjimas, vienijęs žemstvių liberalus, socialistus ir nacionalistus judėjimus, tačiau valdžia dėmesį nukreipė į žydus: buvo palaikomos ir propaguojamos antisemitinės nuotaikos. XIX a. antrojoje pusėje, ypač paskutiniame ketvirtyje, formuojasi pirmieji lietuvių ir žydų įtampos židiniai. Apie tai rašoma ir ne-

Dr. Vytautas Berenis

legalioje lietuvių spaudoje.

Vyskupas M. Valančius, organizuodamas blaivybės judėjimą Žemaitijoje, susidūrė su realiais žydų smuklininkų interesais. Prasidėjo atvira Bažnyčios konfrontacija su kaimuose įsigalėjusiu žydų kontroliuojamu degtinės monopolio tinklu. Pelnas už degtinės varymą tuo metu buvo labai didelis. Pavyzdžiui, kapitulai priklausantis Adutiškio dvaras XIX a. II ketvirtyje dideles pajamas gaudavo iš degtinės gamybos. "Dvaras negalėjo realizuoti pagamintos degtinės, - rašo istorikas M. Jučas. - Rugių pūras, paverstas degtine, davė kapitului po 2 rb pajamų ir brogą, kuria šėrė gyvulius. Tas pats buvo ir kituose dvaruose. Tuo tarpu už rugių pūrą rinkoje nebuvo galima gauti ir 1 rublio". Kapitalistinis pasaulis buvo žiaurus ir orientuotas į pelną, o pasaulio neigiamos savybės buvo perkeltamos žydams.

Rusijos valdžia 1841 m. gruodžio 25 d. perdavė vyskupysčių, klebonijų ir vienuolynų dvarus su valstiečiais Valsybinių turtų ministerijai. Ekonomikai vakarinėse gubernijose buvo suduotas didelis smūgis: buvo prarastos didžiulės pajamos iš degtinės gamybos. Tačiau kartu panaikintos prielaidos, skatinusios valstiečių pragradavimą ir nusikalstamus pajamų gavimo būdus. Vyskupo M. Valančiaus kova su degtinės akcizu ir karčėmų tinklo išplėtimu rodė bene pirmą kartą lietuvių valstietijos socialinio mobilizavimo judėjimą. Šia prasme net sovietinėje istoriografijoje M. Valančiaus istorinis vaidmuo buvo vertinamas gana objektyviai: "Pasisakydamas už lietuvių išvirtinimą visose ekonominio gyvenimo srityse, jis ugdė ir protegavo lietuvių buržuaziją ir smerkė jos konkurentus kitataučius, karčiais negalėdamas jiems pernešyti juodų spalvų".

M. Valančiaus organizuojamas blaivybės sąjūdis Žemaitijoje, tiesiogiai vadovaujamas Bažnyčios, susidūrė su įnirtingu akcizo atpirkėjų ir su jais susijusių valstybės pareigūnų pasipriešinimu. XIX a. viduryje Rusijos imperijoje buvo 216 atpirkėjų, ir kiekvieno iš jų pajamos iš akcizo siekė apie 3 mln.

rublių per metus. Sąjelės verslininkų pelnas keleriopai viršijo Rusijos izdo iplaukas. Skundais, aukštų pareigūnų papirkinėjimais buvo siekiama sukompromituoti blaivybės judėjimą ir patį vyskupą M. Valančių. Nors paradoksalu, bet Vilniaus generalgubernatorius VI. Nazimovas ir dalis vyriausybės narių, tarp kurių buvo ir valstybinių turtų ministras, būsimasis "korikas" M. Muravjovas, apgynė vysk. M. Valančių ir jo blaivybės judėjimą.

Žemaičių vyskupo bendražygio - Juozapo Silvestro Dovydaičio *Šiaulėniškio senelio pasakojimuose* nerasia grynų judofobiškų minčių. Atvirkščiai, knygoje spausdinamos vyskupo M. Valančiaus "gromatose" laikomasi Senojo Testamento tiesių. "Kaip kitą kartą Mozė pranašavo Izraeliaus žmonėms visokius palaiminimus už laikymą Dievo įsakymų, taip mes jus trokštame matyti laimingus už laikymą blaivybės...>", bet sykiu "pasergiu dar, kad saugotumėte žydų apgavinėjimo, kurie degtinę maišo su alumi arba sumaišę su kuom kitu vietoj vyno pardavinėja, nes bet kuris apgėrimas yra nuodėmė".

XIX a. antrojoje pusėje antisemitinių nuotaikų yra ir pasaulietiniuose raštuose. Aušrininkai ir varpininkai savo spaudos puslapiuose smerkdavo žydus smuklininkus, prekybininkus, palūkininkus. Šie kaltinimai turėjo ekonominės ir socialinės priežastis. Bręstant valstiečių tautinei savimonei ėmė keistis ekonominių interesų konfigūracija. Prekinių-piginių santykių grandis kaime turėjo būti maksimaliai nacionalinė. Negalėdami įsitvirtinti miestuose, dažnai priversti emigruoti į užjūrio šalis, lietuviai atsidūrė nepavydėtinoje padėtyje. Iš valstiečių kilę inteligentai gerai suprato, kokia sunki tautos padėtis: polonizacijos procesai Rytų Lietuvoje, kultūros formavimosi spragos, menka nacionalinio judėjimo ekonominė bazė, - visa tai rodė liūdną perspektyvą.

Neatsitiktinai net toks išsilavinęs žmogus, kaip Petras Vileišis, nevengė savo publicistikoje pacituoti įvairių liaudiškų prietarų. Atseit žydai karčėmose pilą nuodų į degtinę, kad greičiau kaimiečiai susirgtų alkoholizmu, silkes ir druską

užkrečią mirusiųjų ligomis, "paskui tas silkes ir druską parduoja krikščionims tokioje intencijoje, idant griekai tų mirusiųjų ir viskas, kas amžė buvo bjauru, pareitų ant krikščionių". Tokių gąsdinimų priežastis paprasta: atpratinti valstiečius nuo karčėmų lankymo.

Daug antisemitinių straipsnių buvo spausdinama *Žemaičių ir Lietuvos apžvalgoje*. Beje, čia rasime ir antirusiškų bei antilenkiškų publikacijų. XIX a. pabaigoje Lietuvoje ėmė kurtis kairiosios ir dešinėsios orientacijos politinės partijos. Tarp jų prasidėjo įnirtinga ideologinė kova. Socialdemokratinės pakraipos partijos dažnai buvo vadinamos "žydiškomis", buvo skelbiama, kad jų spauda leidžiama už žydų pinigų. Kunigai drausdavo savo paraprijiečiams skaityti šią spaudą ir klausytis jų agitatorių. Šiuo atveju susiduriame su instrumentine antisemitizmu panaudojimo politika, kuri kaupė antisemitinės ideologijos nuosėdas žmonių sąmonėje.

Katalikų Bažnyčia Lietuvoje, kaip ir daugelis Bažnyčių kitose šalyse, aktyviai dalyvavo krašto politiniame gyvenime, kūrė ideologines nuostatas. Bažnyčia niekada nepritare prievartai. Arkivyskupas M. Reinys 1939 m. knygoje *Rasizmas* griežtai pasmerkė nacionalizmo "rasinio grynumo doktriną", Katalikų Bažnyčios persekiojimą nacių Vokietijoje: "Katalikai tėvai nuskriausti, kad jiems atėmė katalikiškas mokyklas, kurias dideliu pasiaukojimu buvo sukūrę; nuskriausti katalikai, kad jiems sunaikino katalikiškas organizacijas, kad konfiskavo organizacijų turtą ir būstines; nuskriausti katalikai, kad jiems sunaikino katalikišką spaudą, o tuo tarpu katalikybės priešai visais frontais juos gali pulti; nuskriausti žydai, kad jiems pereinųjų metų rudenį sudegino sinagogas, konfiskavo turtą, atėmė teises..."

Sopulingoji Marija

V. Kelerienės nuotr.

kad išsivadavimo momentu krašte nebūtų valdžios vakuomo. Kaip šiuos uždavinius įgyvendinti, turėjo spręsti Vyriausioji partizanų vadovybė. 1949 m. vasario mėn. įvyko visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavimas, kuriame buvo įkurtas Lietuvos laisvės kovos sąjūdis. Čia turėjo būti numatyta bendra veiklos programa, parengti atitinkami statutai, aptarta pasipriešinimo taktika. Suvažiavime atsakyta detalizuoti būsimos valstybės modelį - iš dalies todėl, kad tai buvo vis tostančios ateities prerogatyva, iš dalies todėl, kad partizanų štabai labai stokojo intelektualinių pajėgų, o įtraukti į šį darbą legaliai gyvenančius inteligentus buvo nerealu. Nors J. Žemaitis visiškai pritarė J. Kasperavičiaus 1947 m. išsakytoms mintims, kad "mes reiškiamo kuklių vilčių turėti tiesioginės įtakos į tolimesnį krašto tvarkymąsi", po dvejų metų, įsivardamas, kad Sąjūdžio jėgos silpsta, sutiko su nuomone, jog ši įtaka gali būti minimali: "Tamsta nesate painformuotas apie Sąjūdžio vadovybės pažiūrą į Sąjūdžio politinį vaidmenį atskiriančiojo valstybėje", - rašė apie tai laiškė Dominykui Steponavičiui. Patyrus iš K. Pyplio, jog Baden Badeno pasitarime V. Sidzikauskas pareiškė, kad "konstitucinių organų atkūrimas krašte yra teoretinio pobūdžio", LLKS taryba politinio organo vaidmenį prisiėmė tik okupacijos metu. 1950 m. LLKS įstatų projekte aiškiai apibrėžta, kad Sąjūdžio paskirtis - rengti tautą demokratiniam gyvenimui ir jo veikla "pašalinus iš Lietuvos okupantų ir sudarius tautos pasitikėjimą turinčią Lietuvos vyriausybę, sustabdoma". Sąjūdžio ideologas Juozas Šibaila irgi paabejojo, ar laisvės Lietuvos viešame gyvenime "aktyviai savo veikla galėtų reikštis LLKS". "Kai Lietuva de facto ir de jure bus laisva, nepriklausoma, demokratinė respublika, LLKS paliks Lietuvos istorijos lauką", - rašė jis. 1949 m. vasario 16 d. LLKS tarybos deklaracijoje apie atsikūrusios valstybės politinių, socialinių, kultūrinių ir ekonominių problemų sprendimą rašoma trumpai, o detalesnė programa nebuvo kuriama. (bus daugiau)

Nijolė Gaškaitė-Žemaitienė

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio strategija

3

(atkelta iš 3 psl.)

tai duoti tikslus, einamajam momentui pritaikintus įsakymus, - rašė Prisiškėlimo apygardos pareigūnai. - Be to, ir didžiosios Vakarų valstybės linkusios skaityti tik su tokia pagrindinio organizacija, kuri sugeba atstovauti visai lietuvių tautai". Tačiau į Berlyno blokadą Vakarai atsiliepė tik tuo, kad nutiesė oro tiltą. Vakarų politikų grožozės nebuvo tokios optimistiškos kaip partizanų. 1948 m. liepos 7-9 d. Baden Badene įvykusiame VLIK'o, jo Vykdamosios tarybos ir krašto atstovų pasitarime konstatuota, kad greitos įvykių raidos nelaukiama ir rezistencijai reikėtų išsilaikyti dar 3-5 metus. J. Lukša pažymėjo, kad "svarbiausias dabar rezistencijos siekimas - išsaugoti tautos potencialą pačiame krašte". Vaclovas Sidzikauskas išvardijo ir daugiau uždavinių, kurių vienas - "nepriekštis aneksijos pripažinimo" - jau buvo įvykdytas, o kitas - "tarptautiniuose santykiuose esant jau betarpiškai karo grėsmei reikia būti pasiruošus laiku įsijungti į įvykių eigą užsieniuose ir krašte" - tapęs kasdieniu partizanų rūpesčiu. Visi sutiko, jog svarbu, kad "krašte kritišku metu nepasiliktų tuštuma". Prie V. Sidzikausko žodžių partizanai būtų galėję pridurti, kad jie beveik įvykdė dar vieną labai svarbų uždavinį: sutrukde pirmiausias okupacijos metais intensyviai vykdytą krašto kolonizavimą ir apgynė ūkininkus nuo smurto. Kaip 1947 m. rašė Dainavos apygardos Džukų rinktinės laikraštis "Už tėvų žemę", "jei partizanų nebūtų, <...> kaimuose dienomis elgetavę tarbuoti piliečiai iš "broliškų respublikų" ateitų naktimis plėšti ir žudyti, o išvežtųjų sodybas būtų atsikraustę kolonistai". Partizanai vyk-

dė dar vieną uždavinį: griovė informacijos blokadą tarp Vakarų ir Rytų. 1948 m. prasiveržęs į Lenkiją Jurgis Krikščionas perdavė duomenis apie Lietuvos gyventojų trėmimą. Remiantis J. Lukšos ir J. Krikščionu duomenimis apie Lietuvoje vykdomą genocidą buvo parengtas memorandumas JTO. Žinios iš okupuotų kraštų turėjo įtakos formuluojant 1948 m. gruodžio 5 d. JTO priimtą Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją. Partizanų pasiuntinių dėka ir išėjusių rūpesčių buvo dvigubai prailgintos Vatikano radijo laidos lietuvių kalba, o nuo 1951 m. vasario 16 d. pusvalandį lietuvių kalba pradėjo transliuoti ir "Amerikos balsas". Sunkiai skynėsi kelią į laisvojo pasaulio piliečių sąžinę Lietuvos partizanų laiškas šv. Tėvui Pijui XII. Nors 1950-1952 m. jis buvo paskelbtas Šveicarijoje, Vokietijoje ir kt., tačiau JAV Kongreso Charleso J. Kersteno komitetui 1954 m. kaip oficialus dokumentas pateiktas nebuvo. Čia daug vertingesniais pripažinti MVD plk. ltn. Grigorijaus Burlickio liudijimai. Vakarai iš partizanų labiau laukė žvalgybinių žinių negu ištremtųjų sąrašų ar partizanų dainų. Esant tokiai situacijai 1948 m. rudenį partizanai priartėjo prie iki tol sunkiai vykdyto uždavinio - kurti bendrą pagrindinio vadovybės, kuri patikslintų partizanų veiklos strategines kryptis. Tokią būtinybę diktavo užtrukusi okupacija bei politinis, karinis ir ekonominis okupantų teroras, visiškai keičiantis Lietuvos socialinę-ekonominių kraštovaizdį. 1948 m. kovo mėn. okupacinė valdžia priėmė nutarimą dėl kolūkių organizavimo, gegužės mėn. buvo ištremta daugiau nei 41 tūkst. gyventojų, liepos mėn. LSSR Ministrų Taryba nutarė nacionalizuoti maldos namus. Tuo metu devynios Lietuvos apygardose dar veikė apie 2 tūkst. partizanų. Taigi 1948-1949 m. sandūroje strateginiai partizanų uždaviniai buvo tokie: 1) išsaugoti tautos potencialą; 2) neleisti okupacinei valdžiai daryti negrįžtamų pokyčių Lietuvos ūkiniame-socialiniame gyvenime; 3) prieštintis sovietinei propagandai ir tautos mentaliteto naikinimui ir 4) išlaikyti partizanų štabų ir ryšių sistemą,

Sveikatos kertė

Venų išsiplėtimas

“Laikas - auksas, laikas - turtas, laikas bėga kaip užburtas”. Beveik kiekvienas yra pastebėjęs, kad ilgai neišgyvenęs, ypač blauzdose, o ir šlaunyse, atsiranda šviesiai mėlynų mazgų - išsiplėtę venos. Kartais tai būna skausminga. Kas gi atsitiko? Venos yra kraujo indai, kuriais kraujas grįžta į širdį. Venų sienelės nėra labai stiprios ir elastingos. Kraujas iš galiūnių, t. y. kojų, grįžta į širdies dešiniąją pusę, nes kairioji širdies pusė, kairysis skilvelis, pumpuoja kraują, o dešinysis skilvelis siurbia. Tai vyksta ritmiškai būdu: tik-tak, tik-tak...

Pumpavimas ir siurbimas vyksta pakaitom. Kad kraujas negrįžtų atgal, venose įtaisyti vožtuvai. Kai kairysis skilvelis pumpuoja, tie vožtuvai užsidaro ir neleidžia kraujui grįžti atgal. Ilgainiui, o paprastai sakant - senstant, vožtuvai susidėvi, atsilina nebeužsidaro, ir dalis kraujo grįžta atgal - venos užsiptenka ir atsiranda išsiplėtimas.

Kai kurie žmonės yra gimę su silpnomis venų sienelėmis, todėl jiems venos išsiplėčia jaunesniame amžiuje.

Kitos ankstyvo venų išsiplėtimo priežastys: nutukimas, nėštumas, ilgai trunkas stovimas darbas, skysčio kaupimasis pilve, įvairūs augliai pilve. Kartais išsiplėtusios venos sukelia skausmą, dažniausiai būna patinimas ar net žaizdos.

Tai kelia problemų jaunesnio

amžiaus moterims, nes kojos nustoja grožio ir patrauklumo. Profilaktika - nebūti riebiams, fizinė mankšta, masažas, kad pagerintume kraujo apytaką - kuliaciją, verta nustoti rūkyti. Gydyti, jei skauda, yra vaistų, bet jie brangūs - už 100 kapsulių apie 40 dolerių. Jų reikia mažiausiai po 3 per parą.

Suleidus vaistų išsiplėtusias venas, vaistai “uždaro”, užrakina išsiplėtusias venas, bet nepatartina taip daryti, nes po 2-3 metų venos vėl išsiplėčia.

Tikslingiausia, kad prityręs specialistas padarytų operaciją. Jeigu operacija padaryta netikslingai, po kelerių metų venų išsiplėtimas atsinaujina.

Beje, noriu pranešti tiems skaitytojams, kurie rūko, bet nori mesti rūkyti, ir turi privatų sveikatos draudimą - priklauso MBF, HCF ir t.t. Šiuo metu parduodami vaistai, vadinamasis Nicotinelli, kurį reikia prisikliauti prie odos, ir tai tikrai padeda mesti rūkyti (aš pats mečiau, nors rūkiau 50 metų, o dabar kelias savaites nerūkau ir nenoriu rūkyti ir neberūkysiu). Vaistas brangus: 28 dienoms 100-120 dolerių. Gydytis reikia mažiausiai tris mėnesius. Bet cigarečių kainuoja jei ne daugiau, tai lygiai tiek pat. Reikia pasiklausti savo sveikatos draudimo fondo dėl gražinamos sumos (kiek žinoma, beveik visi privatūs fondai gražina 50 %).

Alfonsas Viliūnas

Barščiai

6 porcijoms paruošti reikia:

6 puodelių vandens
½ puodelio džiovintų pupelių
1 svaro jautienos su kaulu
1 rūkytos kiaulės karkos
1 skardinės kondensuoto jautienos sultinio
2 ½ arb. šaukštelių druskos
¼ arb. šaukštelių pipirų
6 vidutinio dydžio burokėlių, išvirtų
2 vidutinio dydžio svogūnų, supjaustytų
2 česnako skiltelių
3 vidutinio dydžio bulvių, supjaustytų į ½ colio kubelius
3 puodelių susmulkintų kopūstų
2 valg. šaukštų susmulkintų krapų
6 kvepiančiųjų pipirų
2 lauro lapų
¼ puodelio raudono vyno acto
1 puodelio grietinės

Gaminimo receptas

Dideliame puode pupas užpilkite vandeniu, užvirkite, pavirkite 2 min. ir nukelkite nuo ugnies.

Uždenkite ir palaikykite 1 valandą.

Jautieną nuplaukite ir nupjaustykite mėsą nuo kaulo. Supjaustykite mėsą ½ colio kubeliais.

Jautieną, likusį kaulą, kiaulės karką, jautienos sultinį, druską ir pipirus sudėkite į puodą su apvirtomis pupomis. Užvirkite, sumažinkite liepsną, uždenkite ir virkite 1 ar 1 ½ valandos, kol jautiena suminkštės.

Išimkite iš puodo kiaulės karką, šiek tiek atvėsinkite.

Nupjaustykite mėsą nuo kaulo, supjaustykite mažais gabalėliais, nupjaukite visus riebalus. Sutarkuokite nuluptus burokėlius.

Kiaulienos gabalėlius, burokėlius, svogūnus, česnaką, bulves, kopūstus, kvepiančiuosius pipirus ir lauro lapus sudėkite į puodą. Uždenkite ir virkite 2 valandas.

Supilkite actą.

Pavirkite 10 minučių.

Išgriebkite iš puodo jautienos kaulą ir lauro lapus.

Pagardinkite grietine ir apibarstykite krapais.

Pastaba: Kartu su pupomis galima apvirti ir džiovintų susmulkintų baravykų.

Žemdirbiai deklaravo pasėlių plotą

Žemdirbiai Lietuvoje pirmus metus savanoriškai deklaravo pasėlių plotus. Lietuvoje, kaip ir visoje Europos Sąjungoje, kuriama integruota administravimo ir kontrolės sistema. Savo pasėlių plotus deklaravo 43.09 tūkst. žemės ūkio subjektų. Iš jų yra įregistruoti 15 tūkst. ūkininkų ūkiai, 800 bendrovių ir 68 kooperatyvai. Pasėlius deklaravo ir apie 7000 asmeninio 2-3 hektarų ūkio naudotojai bei beveik 20 tūkst. ūkininkų, nuomojančių žemę. Bendras šiais metais deklaruotų žemės ūkio naudmenų plotas yra 1.2 mln. ha, iš jų beveik milijonas - ariamos žemės. Statistinės ariamos žemės Lietuvoje yra 2.885 mln. ha. Aktyviausiai pasėliai buvo deklaruojami ten, kur auginaamos valstybės subsidijuojamos kultūros - Šiaulių apskrityje - 47 %, o Pakruojos rajone - 67 %. Mažiausiai pasėlių deklaravo Alytaus apskrities ir Utenos rajono žemdirbiai. Atitinkamai 18 ir 10 procentų statistinės ariamos žemės. Šiais metais žemdirbiai ketina pasėti apie 310 tūkst. ha žieminių rugių ir kviečių, beveik 6 tūkst. ha numatoma pasėti žieminių rapsų, apie 300 ha žemės apsodinti sodais, apie 170 ha - versliniais uogynais.

Respublika

LAMA 30-oji žiemos konferencija ir Lietuvos slidinetojų klubo išvyka 2000 m. kovo 18-25 dienomis įvyks Telluride, Colorado. Informacija teikiama tel. 800-291-2588, Ski the Rockies, Shari.

Kalėdinių kompozicijų paroda atidaroma gruodžio 17 d. Čiurlionio galerijoje Jaunimo Centre, Chicagoje.

Th. Dubois "Septyni Kristaus žodžiai" - jungtinis choro, solistų ir orkestro koncertas įvyks sausio 23 d. Lietuvos Fondo salėje, Pasaulio Lietuvių Centre Lemonte, IL.

Z. Kazėno plakatų paroda atidaroma vasario 11 d. Čiurlionio galerijoje Jaunimo Centre, Chicagoje.

G. Verdi operos "La Traviata" pastatymą Morton mokyklos auditorijoje gegužės 7 d. rengia Chicago's Lietuvių Opera.

Dr. William R. Schmalstieg, vienas žymiausių pasaulio baltistų, Pennsylvanijos universiteto profesorius, š. m. spalio 3 d. atšventė savo 70-tąjį gimtadienį. Visas jo gyvenimas buvo glaudžiai susijęs su liuanistika. Jo profesoriai Pennsylvanijos un-te Philadelphiaje buvo Antanas Salys, Vincas Krėvė-Mickevičius, Alfred Senn. Sukaktuviniškas 1956 m. apgynė daktaro disertaciją "Slavų kalbų įtaka lietuvių kalbai". Nuo to laiko baltų kalbų tyrinėjimas tapo pagrindine mokslinio darbo sritimi. Anglų kalba yra paskelbęs ištisą seriją tos srities knygų. Be to, su kalbininkais L. Dambriūnu ir Ant. Klimu yra paruošęs ir išleidęs "Senovės prūsų kalbos gramatiką" (1974), "Senovės prūsų kalbos studijas" (1976), "Lietuvių kalbos istorinę sintaksę" (1988).

Sovietų sunaikintos Kiauklių šventovės statybai M. Bulevičienės paaugojo 30 dolerių. **Daivos Karužaitės** tapybos darbų paroda Chicago's Jaunimo Centro Čiurlionio galerijos salėje buvo atidaryta š. m. spalio 8 d. poezijos skaitymu, šokių ir muzikinės įžanga. Paveikslai be pavadinimų, bet sugrupuoti temomis "Džiaugsmas", "Liūdesys", kartu pristatyti mokinių paveikslėliai.

Balsuokite už Arvydą Saboną kaip už patį geriausią visų laikų Europos krepšininką! Tą galite padaryti "Internetu": <http://www.eurobasket.com/links/poll.htm>

Dėmesio JAV ir Kanados chorų vadovai! 2001 m. gegužės 22 d. planuojama suruošti Dainų šventę (kurios nebuvo nuo 1988 m.). Maloniai prašome savo chorą užregistruoti ne vėliau kaip iki gruodžio 31 d. Neužsiregistravę chorai dalyvauti negalės. Registraciją organizuoja Vaclovas Momkus: 3222 W. 66th Place, Chicago, IL 60629.

Į viso pasaulio lietuviškąjį jaunimą kreipiasi Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso komitetas. Nuo 2000 m. gruodžio 20 d. iki 2001 m. sausio 14 d. Sydneyje ir Melbourne vyks dešimtas PLJK. Susidomėję šia informacija, kreipkitės į X PLJK komitetą, kurio adresas: P.O.Box 55, North Melbourne Victoria 3051, Australia.

Elektroninis paštas: aljs@rapidnet.net.au
Interneto puslapis: www.rapidnet.net.au/~aljs

VIII-oji JAV ir Kanados lietuvių dainų šventė Chicagoje

Nors dar yra toli 2001-iejį, tačiau jau pradėta aštuntosios JAV ir Kanados lietuvių dainų šventės ruošia. Ją yra planuojama surengti tų metų gegužės 27 d. (sekmadienį) Mortono aukšt. mokyklos salėje, Cicero, prie Chicago's (ten, kur vyksta Lietuvių Operos pastatymai).

Praėjusią vasarą Chicagoje, Tėvų Marijonų vienuolyno patalpose įvyko pirmasis šios šventės rengimo komiteto posėdis, kuriame konkrečiai buvo nuspręstas laikas ir vieta šiai šventei. Posėdį sušaukė Rengimo komiteto pirmininkas dr. Petras Kisieličius, kartu su vicepirmininke Marija Remiene.

Jiedu į komitetą pakvietė muzikiniame gyvenime, visuomeninėje veikloje bei spaudoje besireiškiančius žmones: Violetą Drupaite, Vaclovą Momkų, Birutę Jasaitienę, Juozą Žygą, Edvardą Šulaitį, Jurgį Vidžiūną, Juozą Polikaitį, Darių Polikaitį. Šie asmenys sudaro pradinį darbuotojų būrį, o vėliau komiteto eilės dar bus papildytos ir kitais žmonėmis.

Pirmame posėdyje nuspręsta, jog šalia JAV ir Kanados lietuvių chorų, reikėtų pakviesti bent vieną chorą iš Lietuvos. Patirta, kad lietuvių chorinė veikla Š. Amerikoje gana menka ir chorų skaičius gerokai sumažėjęs, tad didelio choristų skaičiaus šventėje nesitikima. Jeigu pirmoje JAV ir Kanados dainų šventėje dalyvavo 34 chorai su 1200 dalyvių, tai vėliausioje, įvykusioje 1991 m. gegužės 26 d., tebuvo tik 850 dainininkų (tada šalia dainininkų pasirodė ir 200 šokėjų).

Visos ligšiolinės JAV ir Kanados lietuvių dainų šventės, išskyrus vieną, 1983 m. vykusią Toronto mieste, Kanadoje, buvo surengtos Chicagoje. Beje, tada Kanadoje pravežtoji buvo gausiausia chorais - jų ten atvyko 51, su apie 1400 dainininkų (šiaip chorų vidurkis būdavo apie 40).

Pradžioje šios dainų šventės

buvo rengiamos kas 5 metai. Tik tarp III ir IV buvo 7 metų pertrauka, o tarp VI ir VII - 8 metai. O nuo vėliausios - iki būsimosios 2001-aisiais metais jau bus praėjęs net visas dešimtmetis.

Kaip žinome, sekančią vasarą (birželio 30 - liepos 2 d.) Missisauga, Ontario (šalia Toronto) yra rengiama XI-ji tautinių šokių šventė, kuri yra ruošiamą reguliariai ir neturi sunkumų su dalyviais. Tik dainų švenčių rengimas yra gerokai komplikotas, nes dainos vienetų vis mažėja, be to, jų populiarumas yra mažesnis. Mūsų tėvynėje Lietuvoje gi yra priešingai: ten tokių sunkumų nėra. Anksčiau Lietuvoje dainų šventės (jos apima ne tik dainininkų, bet ir šokėjų pasirodymus) buvo rengiamos kas 5 metai, o dabar dažniau - kas ketveri. Sekanti įvyks 2002-ųjų metų vasarą. Jos šiuo metu vadinamos jau Pasaulio lietuvių dainų šventėmis ir jose dalyvauja nemaža choristų bei šokėjų ir iš užsienio. Į jas kviečiami taip pat ir šiaurės Amerikos lietuviai dirigentai.

2001-aisiais numatyta VIII JAV ir Kanados lietuvių dainų šventė turėtų atgaivinti š. Amerikos lietuvių chorinį judėjimą. Tai padaryti dabar turbūt yra lengviau negu, sakykim, prieš 10 metų. Juk per praėjusį dešimtmetį iš Tėvynės yra atvažiavę tiek jaunų žmonių, buvusių dainininkų, kurie, reikia manyti, plačiau įsijungs į dar tebeveikiančius chorą, arba atgaivins jau mirusius. O taip pat gal kurioje nors vietovėje įsikurs ir naujas šių ateivių iš Lietuvos dainos vienetų.

Taigi į organizuojamą JAV ir Kanados dainų šventę reikia žiūrėti viltingai, bet jau dabar reikia pradėti jai ruoštis. Nors dar, žiūrint į kalendorių, laiko yra labai daug, bet tokio įvykio per vienerius metus nelabai suorganizuosi. Tad choristai bei dainos vienetai turėtų sukrusti jau dabar!

Ed. Šulaitis

Sėkmingas Amerikos Lietuvių kongresas ir ALTo 59-asis suvažiavimas

Š. m. spalio 23-24 dienomis įvykęs XIII-asis Amerikos Lietuvių kongresas ir Amerikos Lietuvių Tarybos 59-asis suvažiavimas praėjo sėkmingai. Kongresas pasižymėjo gausa dalyvių, prelegentų ir svečių, prisidėjusių savo pranešimais, kalbomis kongreso ir kongreso simpoziumo metu, dalyvavusių prezidiume. Tarp jų J. E. Vyskupas Baltakis, LR Garbės konsulas Vaclovas Keiza, pasakęs kongreso pagrindinę kalbą, LR konsulas Chicagoje Giedrius Apukas, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro direktorė Dalia Kuodytė, ALTo atstovas Washingtone Algirdas Rimas, adv. Povilas Žumbakis, buvęs ALTo Los Angeles skyriaus pirm. Antanas Mažeika, ALTo Los Angeles skyriaus pirm. Albinas Markevičius, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos pirm. Petras Buchas, Amerikos Lietuvių Socialdemokratų Sąjungos pirm. dr. Jonas Valaitis, Pilypas Narutis ir buvęs ALTo pirm. Grožvydas Lazauskas.

Ypatinga padėka priklauso XIII-ojo kongreso rengimo komiteto pirmininkei Matildai

Marcinkienei, ALTo Chicago's skyriaus pirmininkei Evelinai Oželienei ir visiems komiteto nariams: Antaninai Repšienei (spauda ir reklama), Grožvydui Lazauskui (kongreso leidinys), Irenai Dirdienei (vaišės), Jeronimui Gaižučiui (finansai).

Amerikos Lietuvių XIII kongreso metu. Tautos Fondo tarybos narys Pranas Povilaitis (deš.) įteikia ALTo pirmininkui prof. Jonui Račkauskui Tautos Fondo \$15,000.00 paramą, skirtą ALTo veiklai paremti R. Astrausko nuotr.

Algirdas Rimas, ALTo atstovas Washingtone ir JBANC (Joint Baltic American National Committee) tarybos narys, skaito pranešimą XIII-ajam Amerikos Lietuvių kongresui. Prezidiume šalia jo - ALTo Los Angeles skyriaus pirmininkas Albinas Markevičius ir Amerikos Lietuvių Socialdemokratų Sąjungos pirmininkas dr. Jonas Valaitis R. Astrausko nuotr.

Putnam, CT

Dr. V. Kudirkos minėjimas
ir "Kamertono" koncertas

Spalio 13 diena buvo neeilinė diena reikšmingais įvykiais. Vienuolyno vadovė Paulė Savickaitė ir vietos LB apylinkės vadovybė priėmė LB Krašto Kultūros vadovybės pasiūlymus ir suruošė Dr. Vinco Kudirkos minėjimą bei priėmė Kauno "Kamertono" ansamblių koncertui. Dr. Kudirkos minėjimo programos atlikėjos, atvykusios dieną anksčiau, buvo apgyvendintos vienuolyno svečių kambariuose, o "Kamertono" an-

sambliečiai sutikti LB vadovybės narių dienos popietyje ir prieglausti vienuolyno patalpose.

Nedelsiant svečiams parodytos vienuolyno išmokybės ir Alkos muziejaus archyvas, kur svečiai buvo nustebinti lietuviškos kultūros pasireiškimo rinkiniais. Po trumpo ansamblių pasiruošimo vakaro koncertui, parodyta jiems Mindaugo pilis, su jos viduje meno darbais pavaizduota karaliaus Mindaugo šeimos tragedija.

6 val. p.p. svečiams pateikta vakarienė vienuolyno valgomajame. 7 val. vak. vienuolyno salėje po koplyčia Irena Slavinskaitė, Vytauto Didžiojo Universiteto Kaune docentė, pateikė, aiškiai skaitydama iš rašto, Dr. Vinco Kudirkos gyvenimą (deja, labai suglaustai) ir jo darbus lietuviams ir Lietuvai. Nuostabu, kad vienas pasišventęs, nors ir ligotas bei caro valdžios persekiojamas asmuo galėjo tiek daug nuveikti. Skaitovės kalba palydėta ilgu klausytojų plojimu.

Aktorė V. Kochanskytė vaidindama ir iš atminties skaitydama pateikė Dr. Vinco Kudirkos parašytą klasikine satyrą "Lietuvos tilto atsiminimai".

kiant pačiam dirigentui, atiliko lietuvių liaudies bei Lietuvos muzikų sukurtas dainas. Tai daugeliui, ypač vyresniosios kartos klausytojams, sukėlė nostalgikų prisiminimų, žadino tėvynės meilę ir kėlė pasiryžimą dirbti ir aukotis Tėvynės gerovei. Kelias dainas dirigavo "Kamertono" chormeisteris Linards Klešnieks (latvis). Kai kurias dainas pianinu palydėjo Marija Čepinskienė, ji yra choro chormeisterė. Kai kurias dainas dainuojant buvo pritarta skudučiais, rageliais ir barškais. Choristai yra įvairaus amžiaus ir įvairių profesijų, jų vienoda apranga teikė iškilią vaizdą. Nuoširdus kontaktas tarp choristų ir klausytojų giliną pagarbą ir meilę vieni kitiems. Kiekviena daina buvo priimta ilgais plojimais, o pabaigoje išprašyta bent pora dainų daugiau, negu buvo numatyta programoje. Koncertas baigtas chorų ir klausytojų sugiedota giesme "Lietuviais esame mes gimę". Tikrai, ansamblis atnešė "Gintaro lašelį lietuviams".

Pabendravimas su ansambliu buvo labai trumpas, nes jie skubėjo išvykti kitur. Išvyko ir aktorė Kochanskytė.

Vakaras sutraukė ne tik putnamiečius, bet ir iš artimesnių bei tolimesnių apylinkių lietuvių. Putname likusi Slavinskaitė sekančią dieną vyko į Kennebunkportą, pranciškonų vienuolyną, pas kunigą Leonardą Andriekų, kur norėjo pasitarti apie leidinio apie poetą Andriekų ir jo kūrybą paruošimą. Alkoje ji prisirinko apie pusantro šimto knygų, ją dominančių ir universitete dėstomiems dalykams paruošti reikalingų, kuriuos jau išsiųstos (iš Alkos spausdinių pertekliaus). Gražu, kai kultūrinėje srityje išeiviai gali bendradarbiauti su Lietuvos kultūrininkais.

Juozas Kriaučiūnas

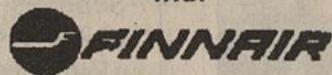
Dr. V. Kudirkos minėjimo spalio 13 d. Putname: (iš k.) docentė Irena Slavinskaitė, LB apyl. pirm. V. Alksninis, aktorė Virginija Kochanskytė, vienuolyno vyriausioji ses. Paulė Savickaitė ir kun. Vidmantas Kareckas, Vaškų ir Kyburių parapijų (Lietuvoje) klebonas, pavaduojąs atostogaujantį vienuolyno kapel. A. Diškevičių

J. Kriaučiūno nuotr.

RigaVen Travel Inc.

- We have GREAT CRUISES •
- Tours to Ireland, Scotland, England and Europe
- Discover Costa Rica •

SPECIAL REDUCED FARES
to VILNIUS
starting at \$406.00
with

"Call for Details"

Call
INESE ZAKIS

136 W. Main St., Bay Shore, NY 11706
Tel. 516-665-4455 Fax 516-665-6164
1-800-291-8311
E-mail: RigaVen@worldnet.att.net

Sužavėti klausytojai plojimais ilgai neleido aktorei palikti scenos.

Po trumputės pertraukos sekė Kauno "Kamertono" ansamblio koncertas. 25 ansamblių koncertas. 25 ansamblių vadovaujami muziko dirigento Algirdo Viesulo, nors choro pirmininkas yra Vytautas Normantas, paaiškinimus tei-

Krepšinio veterano atsiminimai

Buvęs Kauno "Žalgirio" kapitonas Valdemaras Chomičius pristatė savo atsiminimų knygą "Gimęs Laisvės alėjoje". Mintį parašyti knygą, pasak krepšininko, pasiūlė pažįstamas ispanų žurnalistas su garsiu Ispanijos treneriu Javier Imbroda.

Tai buvo dar prieš 1992 metų Barselonos olimpiadą. "Gimęs Laisvės alėjoje" išleista 10 tūkst. egzempliorių tiražu ir kainuoja 17 - 18 litų. Kitą knygą Valdemaras Chomičius rašys apie trenerio darbą.

Lietuvos rytas

Lietuvos kaimo gamtovaizdis

A. Balbieriaus nuotr.

SCHUYLER SAVINGS BANK

Mes siūlome:

- *Taupymo sąskaitas *Taupymo sertifikatus
 - *IRA sąskaitas
 - *Asmeniškas ir komercines čekių sąskaitas
 - *Tiesioginį pinigų deponavimą
 - *Namų paskolas *Automobilių paskolas
 - * Namų remonto paskolas *Sąskaitų paskolas
 - *Namų (Home Equity) paskolas
- Naujos, patogios darbo valandos ir draugiškas patarnavimas gerai tarnauja mūsų visuomenė...

Mūsų adresas:

24 Davis Avenue
Kearny, NJ 07032
(201) 991-0001
arba skambinkite nemokamai:
1-888-SCHUYLER
(1-888-724-8953)

"Kamertono" ansamblio dirigentas muzikas Algirdas Viesulas ir dalis ansamblių J. Kriaučiūno nuotr.

VILNIUS

Žiemos kainos pirmyn ir atgal
spalio 1 -- kovo 31
išskyrus kalėdinį laikotarpį

New York	\$406
Chicago	\$450
Seattle	\$560

Plius mokesčiai
Nuolaidos galioja ir iš kitų miestų

Vytis Travel

40-24 235 St.
Douglaston, NY 11363
Tel: 718-423-6161
800-778-9847
Fax: 718-423-3979

E-MAIL: VYTTTOURS@EARTHLINK.NET
web site: www.vytistours.com

Atlantic Express corp.

800 - 775 - SEND ▼ 914 - 258 - 5133

Garantuotas, greitas ir saugus
siuntinių pristatymas
nuo DURŲ iki DURŲ
Siuntiniai pasieks gavėją per 6 savaites,
o oro paštu - per 14-a darbo dienų
į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ, BALTARUSIJĄ, RUSIJĄ

ATLANTIC EXPRESS CORPORATION
DECEMBER PICK-UP SCHEDULE

December 3	Kearny, NJ	11-12 noon
December 4	Brooklyn, NY	12-1 pm
December 10	Putnam, CT	2-3 pm
December 13	Paterson, NJ	11-12 noon
December 14	New Britain, CT	11-12 noon
	New Haven, CT	2-3 pm
	Waterbury, CT	4-5 pm
December 15	Philadelphia, PA	11-12 noon
December 16	Elizabeth, NJ	11-12 noon
December 17	Kearny, NJ	11-12 noon
December 18	Brooklyn, NY	12-1 pm
December 20	Paterson, NJ	11-12 noon
December 21	New Britain, CT	11-12 noon
	New Haven, CT	2-3 pm
	Waterbury, CT	4-5 pm
December 22	Philadelphia, PA	11-12 noon
	Baltimore, MD	4-5 pm
December 23	Elizabeth, NJ	11-12 noon
December 24	Kearny, NJ	11-12 noon

For more information please call:
1- 888-615-2148 or 1-888-205-8851

ECONOMY AIRFARES TO VILNIUS

New York-Vilnius-New York \$368 r.t.

One way to Vilnius \$305

FREGATA TRAVEL
250 West 57th Street, 1211
New York, NY 10107
Tel.: (212) 541-5707

VILTIS - Hope

LITHUANIAN RELIEF PARCEL, INC.

368 West Broadway, Boston, MA 02127
Tel. (617) 269-4455 Fax. (617) 269-4836

- Siuntiniai iš Bostono į Lietuvą su pristatymu į namus po visą Lietuvą.
- Pagalba Lietuvai - GIFT OF HOPE
- Pinigų pervedimas į Lietuvą

Jeigu nespėjote pasiųsti siuntinio Kalėdoms, nenusiminkite! Galite perduoti kalėdinę dovaną pinigais. Jie bus įteikti gavėjui iki Kalėdų.

- Pigios telefono kortelės skambinti į Lietuvą
- Perkraustymo ir asmeninės siuntos (didesniais kiekiais) iš Lietuvos į Ameriką
- Vertimo paslaugos
- KALĖDINIS LIETUVIŠKŲ DOVANŲ IŠPARDAVIMAS gruodžio 11-17 d.

Apie Stasio Šilingo paskutinę kelionę į namus – Ilguvą

Edvardas Šulaitis

Turbūt dauguma lietuvių yra girdėję Stasio Šilingo pavardę. Tai vienas iš žymiausių Lietuvos valstybės ir visuomenės veikėjų - teisingumo ministras, Lietuvos Valstybės Tarybos pirmininkas, kultūrininkas, Sibiro tremtinys. Gimė 1895 m. Vilniuje. 1911 m. susituokė su Emilija Bytautaite, susilaukė net 9 dukrų.

Pats Šilingas 1941 m. birželio 14 d. kartu su žmona ir duktą Raminta buvo ištremti į Sibirą, prieš tai ji atskyrus nuo dukros ir žmonos. Žmona ir duktą pateko į Altajaus kraštą, kur dėl nepakeliamų sąlygų iškeliavo amžinybėn: pradžioje Emilija, o po pusantro metų - ir Raminta.

Šilingas perėjo ne vieną Sibiro lagerį ir tik po dešimtmečio įvykusiame teisme jis nuteistas kalėti 25 metus. Tačiau po Stalino mirties, jo, kaip politinio kalinio, byla buvo peržiūrėta. Jam bausmė buvo sutrumpinta.

Bet sugrįžus į Lietuvą, jis vėl buvo paskelbtas liaudies priešu ir išvežtas Ukrainon, kur turėjo iškalėti dar septynerius metus. Jam buvo leista į Lietuvą sugrįžti jau praradus sveikatą 1961 m., tada jis apsigyveno pas žmonos seserį Feliciją Bytautaitę Kelmėje, kur sekančiais metais mirė ir buvo palaidotas. 1991 m. šalia jo ten atsidadė žmonos bei dukros Ramintos palaikai, kurie buvo pervežti iš Altajaus krašto.

Gyvendamas tremtyje Ukrainoje, Šilingas rašydavo dažnus laiškus savo vyriausiajai duktai Laimai Vansauskieni, kuri gyveno ir tebegyvena Chicagos pašonėje esančiame Lyons mieste. Viename iš jai siųstų laiškų (1957 m. rugsėjo 2 d.) Šilingas rašė: "Kaip būtų gera, kad jums arba anūkėliams pavyktų bent palaikys gražinti ir pakasti ant Nemuno kranto greta Audronės ir manęs, jei likimas leistų atsigulti šalia". (Audronė, jo dukra, mirė 1934 m. ir buvo palaidota šalia jų dvaro Misiūnuose esančiose Ilguvos kapinėse ant Nemuno kranto.) Tačiau tame lyg ir testamentiniame laiške Šilingas labai abejojo tokia ga-

limybe, nes rašė: "Reikėtų netikėtina palankaus susipynimo daugelio, daugelio didžiausių, nepaprastiausių aplinkybių. Galimybių teorija pasakytų - ne".

Tačiau įvyko, galima sakyti, stebuklas ir 1999 m. rugpjūčio 27 d. visi keturi Šilingai Ilguvoje atsigulė šalia vienas kito. Tą dieną Šilingo, jo žmonos Emilijos, dukros Ramintos palaikai buvo atvežti iš Kelmės ir perlaidoti prie a.a. Audronės, čia besiilsinčios nuo 1934 metų.

Apie šį sunkią įtikėtiną įvykį man papasakojo Šilingo vyriausioji duktą Laima Vansauskienė kartu su savo vyru Mykolu, kurie su 13 kitų Šilingo šeimos narių iš JAV, Aliaskos, Italijos ir Australijos dalyvavo perlaidojimo iškilnėse Lietuvoje. Jos čia vyko valstybiniu mastu ir perlaidojant dalyvavo teisingumo ministras Gintaras Balčiūnas, Lietuvos Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis ir kiti aukšti pareigūnai.

Iš Kelmės atvežti trijų Šilingų šeimos narių palaikai karsuose buvo pašarvoti Vytauto bažnyčioje, kur mišias atlikė mons. Alfonsas Svarinskas. Čia dalyvavo ir Seimo pirm. Vytautas Landsbergis, Lietuvos kariuomenės vadas generolas Kronkaitis, Kauno apskrities sekretorius Valerijonas Senvaitis ir kiti aukšti pareigūnai. Tada iš Vytauto bažnyčios karstus nešė "Geležinio vilko" brigados garbės sargybos kuopos nariai. Prie Nemuno trispalvėmis papuošti karstai buvo uždėti ant motorlaivio "Verknės" stogo ir atplukdyti į Ilguvą.

Pradžioje Ilguvos bažnyčioje mišias atlikė ir pamokslą pasakė arkivysk. S. Tamkevičius. Tada prie kapo susirinko daug visuomenės atstovų, dvasiškų, 15 Šilingų šeimos narių, atvykusių iš viso pasaulio. Čia jaudinančias kalbas pasakė Laimos Vansauskienės vyriausioji duktą Rymantė Šimaitienė iš JAV, Vingra Šilingaitė-Rupinskienė iš Australijos, Rasa Kubiliūtė-Mauragienė iš Austra-

lijos, provaikėčiai Vilija ir Aras, bei kiti.

Apie tai man papasakojo Šilingo vyriausioji duktą Laima Vansauskienė, kuri rūpinosi įvykdyti savo tėvo troškimą, kurį jis tuo laiku laikė neįmanomu. Ji jautriai perdavė visus išpūdžius, kuriuos patyrė lankydamasi Lietuvoje. Laimos ir jos vyro Mykolo teigimu, Lietuvos valdžia teikė daug dėmesio šioms iškilnėms ir jais daug rūpinosi.

Chicagiečiai parsivežė ir daug iškarpų iš Lietuvos spaudos, kuri skyrė labai daug vietos Stasio Šilingo ir jo šeimos narių palaikų perlaidojimui. Taip pat teko matyti ir 4 valandų vaizdo įrašus, kur buvo įamžinti visi svarbieji iškilnių momentai videojuostoje.

Taip pat jiems visiems teko dalyvauti ir Lietuvos vaizdo ir garso archyve Vilniuje, kur turėjo pasipasažoti apie save, kad istorijoje liktų ir jų balsai kaip Stasio Šilingo artimųjų žmonių. Jiems šiame archyve buvo pademonstruota į plokštelę įrašyta Šilingo kalba, pasakyta prieš 70 metų. Ten buvo parodyta ir čia saugomos jo nuotraukos iš prieškarinių laikų, kuomet jis buvo Lietuvos vyriausybės.

Visi Šilingo šeimos artimieji šiame archyve buvo susirinkę rugsėjo 2 d., o po poros dienų staiga ir netikėtai mirė 41 metų amžiaus S. Šilingaitės-Rusnės Kubilienės (ji į Lietuvą nebuvo atvykusi) sūnus Aidas Kubilius, Australijoje palikęs savo žmoną Ramoną bei mažamečius vaikus Liną ir Kostą. Nors jis mirė, tačiau Lietuvos vaizdo ir garso archyve pasakyti jo žodžiai liks amžiams videojuostoje.

Laima Šilingaitė-Vansauskienė sakosi yra patenkinta, kad ji galėjo įvykdyti savo garsaus tėvo valią - pageidavimą bent po mirties susijungti su savo artimaisiais. Dabar dar yra rūpinamasi ant jų atgautos šeimos žemės (pastatai per karą buvo nugriauti ir yra išlikę tik vienintelis kryžius) pastatyti namą ir jame įkurti Stasio Šilingo muziejų. **Edvardas Šulaitis**

Paskutinis atsisveikinimas su trimis Šilingų šeimos nariais Ilguvos kapinėse š. m. rugpjūčio 27 d. Kalba S. Šilingo duktą Vingra Rupinskienė iš Australijos. Jos dešinėje apeigas atlikęs ir pamokslą pasakęs arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, kairėje - Valstybinės laidojimo komisijos narys, Zanavykų bendrijos pirm. Albinas Vaičiūnas J. Ivaškevičiaus nuotr.

Dviejų seniausių pasaulyje lietuvių organizacijų draugystė

Vytautas Kasniūnas išrinktas į Tėvynės Mylėtojų draugijos valdybą

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje pirm. Vytautas Kasniūnas išrinktas į Tėvynės Mylėtojų draugijos valdybą. Šios dvi seniausios pasaulyje lietuvių organizacijos nuo įsikūrimo dienos artimai bendrauja, kartu ruošia seimus. Susivienijimas Lietuvių Amerikoje (SLA) mini 113 veiklos metus, Tėvynės Mylėtojų draugija (TMD) atšventė šimtmetį. Jos pirmininkas yra inž. Grožvydas Lazauskas. Susivienijimas Lietuvių Amerikoje internete atidarė savo puslapį: www.lithuanianalliance.com

Pirmieji rezultatai nuostabiai geri, atsiliepė daug trečios, ketvirtos kartos lietuvių, ieškančių ryšio, besididžiuojančių savo kilme. **SLA inf.**

A. + A. VILMAI MALDUTIENEI

mirus, nuoširdžią užuojautą reiškiamo sūnui Dr. JULIUI MALDUČIUI ir jo žmonai ALEKSANDRAI, anūkams ALEXANDRUI ir MARIUI bei visiems giminėms ir artimiesiems.

ALDONA IR KLAUS PINTSCH
MATAS PINTSCH IR MONIKA MATTHEWS

A. + A. DIONIZUI PRANCKEVIČIUI

mirus, nuoširdžią užuojautą reiškiamo jo žmonai SOFIJAI, dukterims ASTAI HELLER ir VIOLAI MARTENS bei jų šeimoms.

JAV LB SUNNY HILLS APYLINKĖS
VALDYBA IR NARIAI

A. + A. IRENAI GARUNKŠTIENEI

mirus, BRONIŲ GARUNKŠTĮ, sūnų TOMĄ su žmona, dukteris EUGENIJĄ ir KRISTINĄ su šeimomis giliam liūdesy užjaučiame ir drauge liūdimė.

PETRAS IR GENOVAITĖ ŠLAPELIAI
IR VIDOS ŠEIMA

A. + A. IRENAI GARUNKŠTIENEI

mirus, nuoširdi užuojauta dukterims EUGENIJAI, KRISTINAI, sūnui TOMUI, jų šeimoms, vyrui BRONIUI, giminėms bei artimiesiems. Jungiamės maldoje.

DONATA IR ALFONSAS SAMUŠIAI
IR ALDONA SU ŠEIMA

Dešimties metų mirties sukaktis

A. + A. POVILAS VLADAS IVAŠKA,

Lietuvos nepriklausomybės kovų savanoris, mirė 1989 gruodžio 3 d.

Šią liūdną sukaktį minint, šv. Mišios už jo sielą bus aukojamos Nekaltai Pradėtosios Marijos seselių vienuolyne Putname, Benediktinių vienuolyne Kaune, Lietuvoje, ir Washingtone.

Kviečiame visus artimuosius ir pažįstamus prisiminti a. a. POVILĄ ir už jo sielą pasimelsti.

Su meile prisimename:

duktė Teresė ir Algimantas Landsbergiai,
marti Gintarė Ivaškienė, anūakai Ritonė,
Tomas, Andrius, Paulius, Gailė ir Liudas

Auksiniai mokslo metai Bostone

Ruduo... Žemė puošiasi margaspalviais lapais, kuriuos nuorama vėjas negailestingai drasko nuo medžių šakų ir neša mums po kojomis. Jis tarsi nori parodyti, kad ruduo tai didis menininkas, kurio visa fantazija atsispindi mus supančioje gamtoje. Malonu eiti, kai po kojomis šiugžda nukritę lapai, kai girdi kaip tyliai verkia medžiai, prarasdami savo vasarinį grožį, kai iš debesų išlenda saulės spindulys, nors ir ne toks šiltas, bet mielas ir laukiamas. Giliai į krūtinę įkvepi tyro, gaivaus rudens oro ir susimąstai - kiek darbų padarei ir kiek jų dar liko. Prisimeni seną lietuvišką patarlę: "Ką pasėsi, tą ir pjausi". Žemdirbiai sėja pradeda ankstyvą pavasarį, o derliumi didžiausiai vėlyvą rudens. Mokytojai savo darbų sėją pradeda rudenį, kai po vasaros atostogų linksni ir pailsėję, kupini naujų išpūdžių, tūtelėje ir pasikeitę grįžta į mokyklas vaikais, kai prisipildo klasės vaikiško čiaukėjimo, nerūpestingos jaunystės energijos ir entuziazmo.

Sunkūs ir kartu malonūs rūpesčiai užgula mokytojų pečius. Nelengva užduotis išugdyti jaunąją kartą, iškiesti jiems norą mokytis, sudominti

viskuo, kas vyksta vos įžengus pro mokyklos duris.

50-tą rugsėjį atvėrė duris Bostono lituanistinė mokykla. 50 metų buvo mokoma lietuvių kalbos, istorijos ir literatūros. 50 metų buvo puoselėjami lietuviški papročiai ir tradicijos. Nedrąsiai, tėvelių vedami, žingsniavo patys mažiausieji - lopšelinukai, draugiškai šnekučiausi vyresnieji. Galbūt ne vienas žvilgtelėjęs į verkiantį mažylį, įsikibusį mamai ar tėtiui į ranką, prisiminė savo pirmąją dieną lituanistinėje mokykloje. Kai su baime dairėsi aplinkui būry nepažįstamų vaikų ir mokytojų, laukdamas, kas bus toliau.

Šventiška nuotaika prasidėjo pirmoji mokslo metų diena. Šiltais ir nuoširdžiais žodžiais, gražiu pamokslu visus susirinkusius pasveikino Bostono Šv. Petro bažnyčios klebonas S. Žukas. Gražiai giedojo aukštesniųjų skyrių mergaitės, kurias paruošė Aldona Lingertaitienė. Išdidžiai skambėjo giesmės: "Tėve, Tave garbiname", "Ateikite", "Gaudeamus" jaunųjų atlikėjų lūpose.

Kol tėveliai registravo vaikus, mokiniai, savo mokytojų padedami, kūrė ir darė rankdarbius. Juose atsispindėjo 50-tieji jubiliejiniai metai. Visi dar-

beliai, pradant lopšelio grupę ir baigiant pačių vyriausiųjų, buvo visiems parodyti ir padovanoti lituanistinei mokyklai.

Šiuo metu Bostono lituanistinė mokykla, kuriai vadovauja Daiva Navickienė, lanko 85 mokiniai. Daugiausia vaikučių yra lopšelio ir darželio grupėse. Smagu žiūrėti, kaip rimtai nusiteikę ir susikaupę, mažieji stengiasi parašyti pirmąją lietuviškąją raidę, perskaityti pirmąją lietuviškąją žodį. Su nekantrumu vaikai laukia dainavimo ir šokių pamokų, kurias praveda Daiva Navickienė ir Daiva Veitaitė-Neidhardt.

Darnų mokytojų kolektyvą šiemet papildė kelios naujos mokytojos. Dabar dirbą 12 mokytojų: Audra Kalesinskienė, Lidija Grytė, Rita Normanienė, Estera Girdauskienė, Lionė Kazlauskienė, Danutė Kazakaitienė, Ilona Mozuraitytė, Jūratė Narkevičienė, Liuda Senuvienė, Aldona Dabrilienė, Mirga Girniuvienė, Liuda Žiaugrienė ir vedėjos asistentė - Birutė Žiaugrienė.

Malonu dirbti šeštadieninėje mokykloje, kur tvyro gera nuotaika, nuoširdūs santykiai. Kur netyla lietuviškos dainos, kur deklamuojami Maironio, Zig. Gavelio, V. Nemunėlio ir kitų didžiųjų lietuvių poetų eilės, kur vyksta įdomūs renginiai: knygų maratonas, Kalėdų šventė,

blinų balius, Margučių ritinėjimas, Motinų pagerbimas, užbaigimo karnavalas ir mokyklos iškilminga abiturientų akademija. Juk daugelis vaikų nėra buvę Lietuvoje. Mokytojų dėka jie sužino Lietuvos istoriją, išmoksta senolių dainas, pasakas, legendas, susipažįsta su lietuviška gamta, jos įvairumu ir grožiu. Išgirsta vardus tų, kurie krito laisvės kovose.

Prisiminiau keletą posmelių iš S. Džiugo eilėraščių "Į mokyklą", kurį man perskaitė grįžusi iš lituanistinės mokyklos duktą:

*Eisiu, oi tai eisiu
Į mokyklos suolą, -
Ten jaunystės džiaugsmas
Niekad neprapuola.
Ten sau į galvelę
Dėsiu knygų raštą,
O širdy nešiosiu
Mielą gimtą kraštą.*

Ir iš tikrųjų mokytojai visa savo esybe stengiasi, kad mokyklos suole niekad neprapultų jaunystės džiaugsmas, kad vaikai į galveles sudėtų knygų raštą, kad širdyje nešiotų senolių, tėvų mielą gimtą kraštą.

Ruduo... Nebegirdėti paukščių giesmininkų balsų, neberėgėti akis veriančių gėlių spalvų, tik padūkėlis vėjas virkdo plinkančius medžius ir kartas nuo karto atneša aidą mokyklinio skambučio, kviečiančio sugrįžti į klases...

Estera G.

DARBININKAS

341 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

Email: Darbininka@aol.com

Redakcija (718) 827-1352
Redakc. FAX .. (718) 827-2964
Administr. (718) 827-1351

Spaustuvė (718) 827-1350
Vienuolynas ... (718) 235-5962
Vyskupas (718) 827-7932
Salė (kor.) (718) 827-9645
Salės adm. (718) 235-8386

Gruodžio 8 d., ketvirtadienį, yra **Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo šventė**. Katalikai tą dieną privalo išlaikyti Mišias (Holy Day of Obligation).

Pakeliamas "Darbininko" prenumeratos mokestis

Administracija praneša, kad už **2000-tųjų metų "Darbininko" prenumeratą mokestis pakeliamas iki 45 dol.** Tai daroma dėl pašto, spausdinimo išlaidų ir darbo atlyginimų padidėjimo. Nors jau eilę metų laikraščio leidimo išlaidos kasmet augo, prenumeratos mokestis nebuvo keliamas, ir didėjanti nuostolį padengdavo leidėjai.

Prenumeratoriai, siūsdami čekius už 2000-tųjų metų prenumeratą po lapkričio 20-tos dienos, prašomi pridėti 45 dol. čekį. Mokėdami už atsilikusių metų, prideda po 30 dol. čekį. (ši pranešimą dedame jau trečią kartą iš eilės. Prašome siųsti čekius po 45 dol. už 2000 metus.)

"Darbininko" spalvotas 2000 m. kalendorius jau baigiamas ruošti spaudai. Jis bus su didesniais skaičiais, negu anksčiau. (1999 metų kalendorius nebuvo atspausdintas.) Naujasis kalendorius bus išsiuntinėtis skaitytojams gruodžio mėn. pradžioje. Kartu bus įdėtas administratoriaus laiškas su atkarpele, kurią bus patogu panaudoti užmokant už prenumeratą, bus įdėtas ir atsakymui vokelis.

Kalėdų paplotėliai (Christmas Wafers) šiemet ir vėl bus gaunami *Darbininko* administracijoje. Viename vokelyje yra po 5 paplotėlius. Kaina 5 dolerių su persiuntimu. Prašome užsisakyti iš anksto.

Lietuvių Atletų klubo Kalėdų Eglutė įvyks **gruodžio 11 d., 5 val. vak.** Židinyje. Po Kalėdų Eglutės, **8 val. vak. įvyks Diskoteka**. Žiūr. skelbimą.

Kalėdų ir Naujųjų Metų švenčių proga, kaip ir anksčiau skaitytojai yra **kviečiami sveikinti** draugus ir artimuosius **per DARBININKĄ**. Jūsų sveikinimas tokiu būdu pasieks iš karto didesnę sveikinamųjų skaičių, o jūs sutaupysite laiko ir pinigų, kuriuos išleistumėte pirksdami atvirukus, rašydami, siūsdami. Nelaukite paskutinės prieškalėdinės savaitės, atsiųskite savo sveikinimus jau dabar. Prieškalėdinis DARBININKO numeris išeis gruodžio 17 d., nes vėlesnis - gruodžio 24 d. nepasieks skaitytojų iki Kalėdų. Už pridėdamą auką, taip reikalingą spaudos išlaidoms, iš anksto dėkojame.

Viešpaties Atsimainymo parapijos žinios

Lietuviškas Kūčias rengia Lietuvos Vyčių 110 kuopa gruodžio 12 d., tuojau po 11:15 val. lietuviškų mišių parapijos salėje. Skambinkite Juozui Stelmokui, 516-485-1073; Bruno Rutkūnui, 516-628-2292 arba Elenai Matulionytei, 718-326-3398 dėl daugiau informacijų.

VYSKUPIJA PAGERBIA BAŽNYTINIŲ CHORŲ CHORISTUS

Brooklyno vyskupija, į kurios sudėtį įeina ir Queens, lapkričio 5 d. pagerbė ilgamečius bažnytinuose choruose giedančius giesmininkus.

Po II-jo Vatikano susirinkimo buvo pradėta skatinti bendrą, visų mišiose dalyvaujančiųjų giedojimą. Tai atsiliepė mūsų įprastam choriniam giedojimui. Bažnytiniai chorai silpnėjo; dabar daug rečiau sumos metu išgirsti giedant chorą.

Brooklyno vyskupijoje yra apie 200 parapijų. Iš jų Brooklyno vyskupijos surengtame pagerbime dalyvavo tik 29-nių parapijų chorų "užkietėje" giesmininkai. Šie nepailstantieji giesmės

Jūratė Vyliūtė

Rugpjūčio 9 dieną sukako 100 metų, kai Vilniuje, visuomenės veikėjo (būsimo Valstybės kontrolieriaus) Vinco Matulaičio šeimoje gimė, o rugpjūčio 10 dieną - šešeri metai, kai Putname, CT, mirė žymi dainininkė, Valsybės teatro operos ir operetės solistė Gražina Matulaitytė.

Prigimtis šią moterį apdovanojo dideliais gabumais, grožiu, likimas sudarė sąlygas nuosekliam auklėjimui, visapusiškam išsilavinimui. 1916 m. ji baigė Šv. Kotrynos gimnaziją Peterburge ir įstojo į Imperatoriškosios konservatorijos smuiko klasę. 1920-1925 m. tęsė mokslą garsiojoje Leipzigo konservatorijoje; čia dainuoti ją mokė prof. Heinrich Sitt. Vėliau ketvertą metų dar gilino vokalo žinias pas Berlyno bei Romos pedagogus. Grįžusi Lietuvon, 1929 metais debiutavo operos scenoje (Neda "Pajacuose") ir iki 1944 m. vasaros dainavo labai įvairaus pobūdžio lyrinio sopranu vaidmenis.

G. Matulaitytė - Margarita Ch. Gounod "Fauste", Elza R. Wagnerio "Lohengrine", Cerlina W. A. Mozarto "Don Žuane"; spalvingai dainavo "Ramunę J. Karnavičiaus "Grażinoje", o A. Dvoržako "Undinėjė" sukūrė "demoniškos viliojotos tipą" - Princėsę. Kai kuriems vaidmenims individualumo atspalvį suteikdavo asmeninės artistės savybės, antai palyginti su įprastu kuklios kaimietės įvaizdžiu, jos Mikaela (G. Bizet "Carmen") buvo "temperamentingesnė,

Išliko prisiminimuose

Gražinai Matulaitytei - 100

Gražina Matulaitytė

miestietiškesnė", taip pat ir Maženka B. Smetanos "Parduotojų nuotakai" atrodė "gal kiek per miestietiška". Labai gerai jai pavyko italų dainininkės Grizi vaidmuo F. Schuberto "Meilės dainoje": čia tiko ir "ne visai lietuviškas akcentas". Ypač išpūdingi buvo jos charakteriniai vaidmenys operetėse ("Kornevilio varpai", "Linksmoji našlė", "Grafas Liuksemburgas", "Lengvoji kavalerija").

Kauno teatre tuomet statyta nemažai operų su pagrindiniu vaidmeniu lyriniam sopranui. Tačiau ir tokio balso solistiškumo buvo nemažai bei itin ryškų: V. Grigaitienė, M. Rakauskaitė, J. Dvarionaitė, J. Augaitytė, A. Staškevičiūtė, P. Zaniauskaitė. Vokalo požiūriu ne visai ir ne visad pajėgdama viršyti, Gražina Matulaitytė imponavo vaidmens visuma. Ryškiausi jos bruožai - muzikalumas, įtaigi vaidyba, sceninė ir meninė kultūra. Tokias savybes nuo mažens ugdė ir smuiko studijos, ir šeimos aplinka (vyresnioji Gražinos sesuo Vincentina - Stasio Lozoraičio,

Jr. motina). Pagaliau ir ji pati nuolat plėtė savo akiratį, buvo plačių meninių interesų, domėjosi daile, literatūra; tą skatino ir bendravimas su vyru - estų poetu, meno istoriku bei kritiku Aleksiu Rannitu (nuo 1940 m. tūrinis saitus, vėliau paskelbė užsienio spaudoje reikšmingų darbų ir apie M. K. Čiurlionį).

Jaunystėje pradėjusi reikštis koncertų salėse kaip smuikininkė, vėliau Gražina Matulaitytė tik dainavo: Lietuvoje, taip pat Europos sostinėse - Paryžiuje, Romoje, Osle, Kopenhagoje, Stockholme ir kitur. Vienas pirmųjų - koncertas su Berlyno filharmonijos simfoniniu orkestru Bacho salėje (1930). Čia ji dainavo J. Gruodžio dainas, dirigavo Balys Dvarionas. Vokiečių žurnalistai net priekaištavo: "...galėjo Haydno, Mozarto, Brahms'o kai ką atlikti. Bet kodėl Gruodis? Tik Gruodis?" Pokario Vokietijoje ji intensyviai koncertavo lietuvių pabėgėliams bei anglų kariuomenės teatre, o 1952 m. persikėlusį gyventi į New Yorką dar koncertuodavo JAV lietuvių.

1930 m. Berlyne G. Matulaitytė išleido penkias plokšteles, kurios šiandien - didelė retenybė. Kaip retenybė ir žmonės, ją girdėję, pažinoję. JAV gyvenanti dainininkė Salomėja Nasvytytė-Valiukienė savo prisiminimuose taip apibūdina Gražiną Matulaitytę: "Buvo aukštos kultūros žmogus, domėjosi literatūra ir menu, buvo surinkusi gražią paveikslų kolekciją ir biblioteką. Iki pat mirties ji išliko tikra dvaisios aristokratė - gilaus širdingo mandagumo ir puikių manierų taurus žmogus".

MIRĖ IRENA GARUNKŠTIENĖ

Lapkričio 14 d. Saverna Park, MD, dukters Eugenijos globojama, po ilgos ir sunkios ligos mirė Irena Daugvilaitė-Garunkštienė.

Buvo gimusi Panevėžyje, Lietuvoje. Į Vokietiją su tėvais Vaclovu ir Zinaida Daugvilais ir broliu Leonu pasitraukė 1944 metais ir apsigyveno Ravensburge. Siekdama mokslo, 1946 m. Irena persikėlė į Muencheną, kur studijavo ekonomiją. Čia gyvendama susipažino su būsimo vyru Bronium Garunkščiu ir prieš išvykdamą su tėvais į Ameriką susižiedavo. Neužilgo Bronius su tėvais Jonu ir Marija Garunkščiais atvykus į Ameriką, 1949 m. spalio 8 d. jaunieji ir su mainais žiedus Apreiškimo parapijos bažnyčioje Brooklyne, NY.

Irena buvo linksmo būdo, nuoširdi draugė, pavyzdinga motina. Reiškėsi skaučių veikloje, priklausė NY Vyr. skaučių židiniui Vilijai; kurį laiką priklausė Maironio lituanistinės mokyklos tėvų komitetui, buvo net jo pirmininkė; priklausė ir kitoms lietuvių organizacijoms ir jas rėmė.

Daugelį metų išgyvenusi Jericho, NY, 1991 m. išsikėlė į Orland Park, prie Chicago. Ten būdama, kaip savanorė uoliai padėjo Lietuvos Vaikų Vilčiai, priklausė Vyr. skaučių Gražinos ir Sietuvos būreliams, Lietuvos Dukterų organizacijai, Lietuvių Respublikonų organizacijai, daug valandų atidavė Lietuvių Centruui Lemonte.

Nuliūdime liko dukters Eugenija, Kristina ir žentas Valentinas Kurapka; sūnus Tomas, marti Nora; vaikaičiai Nida ir Tadas, Chase ir Mia; vyras Bronius Garunkštis ir sūnaitis Vokietijoje Vytautas Garunkštis.

Irenos kūnas buvo pervežtas į

Irena Garunkštienė

New Yorką ir pašarvotas Shalins laidojimo įstaigoje, Woodhaven, NY. Atsisveikinimas įvyko ketvirtadienį, lapkričio 18 d. Koplyčia buvo perpildyta. Maldas prie karsto sukalbėjo kun. Vyt. Palubinskas. Su velione atsisveikino skaučių vardu Ramutė Česnavičienė, uniformuotos vyr. skautės židinetės atnešė prie karsto po rožę. Jautriai atsisveikino dukterė Eugenija, 3 vaikaičiai ir vyras Bronius.

Penktadienį, lapkričio 19 d. po Mišių Apreiškimo par. bažnyčioje, kurias koncelebravo kun. Vyt. Palubinskas ir kun. J. Pakalniškis, palaidota St. Charles kapinėse, Farmingdale, NY, netoli anksčiau mirusių jos tėvėlių ir brolio Leono.

Irenos atminimui per atsisveikinimą Shalins laidotuvių koplyčioje surinkta 1,000 dol. su viršum Lietuvos Vaikų Vilčiai. Kas dar norėtų Irenos atminimą pagerbti auka, šeimos pageidavimu prašoma jas siųsti: Lietuvos Vaikų Viltis, - Lithuanian Children's Hope, 2711 W. 71 St., Chicago, IL 60629.

Ilsėkis ramybėje, mieloji Irena, nuostabiai kantriai pergyvenusi sunkią ligą. Liksi mums žvaigždele, kuri ramiai priėmė Dievo valią.

a. d.

SKELBIMAI

Tik 33 centai už minutę skambinant į Lietuvą; 8,9 cento - JAV. Pigu. Patrauklu. Patikima. Jokių mėnesinių mokesčių. Tarptautinė telefono bendrovė IE COM aptarnauja lietuvių nuo 1983 metų. Teiraukitės lietuviškai 708-386-0556. (sk.)

Moterims siūlomi darbai amerikiečių šeimose. Turi susikalbėti angliškai, mėgti vaikus, žinoti namų ruošos darbus. Patikima agentūra. Tel. (516) 377-1401. (sk.)

Lietuviai, lauko priežiūros darbų (landscaping/maintenance) bendrovės savininkas, Washington, DC, **ieško dviejų darbininkų**, kurie galėtų atlikti lauko priežiūros darbus. Pradinis mokestis \$6.00 į val. ir viršvalandžiai. Reikalingas darbo leidimas. Suteikiamas pigus butas - 130 dol. mėnesiui. Tel. (202) 244-2373. (sk.)

Kerpu, šukuoju, darau cheminius ir pusmetinius sušukavimus. Moterims, vyrams ir vaikams. Dirbu savo ar klientams pageidaujant jų namuose. Kainos žemesnės už amerikietiškas kainas. Regina Savickaitė-Bork, 84-20 96th Street, Woodhaven, NY. Tel. (718) 805-3612. (sk.)

LIETUVOS STUDENTŲ CENTRAS

patikimai ir garantuoti

** keičia vizas J1, B1 - B2 į F1 arba L1;

** padeda gauti Social Security su leidimu dirbti;

** ruošia visus pakvietimo dokumentus;

** K-1 & K-2 vizos iš Lietuvos.

Dėl papildomos informacijos teiraukitės telefonu nuo 13 val.: **212-725-8807.** (sk.)

Viduramžė moteris iš Lietuvos ieško darbo. Norėtų prižiūrėti ligonį ir gyventi šeimoje. Turi ilgametį patyrimą toje srityje; geras rekomendacijos. Skambinti po 6 val. vak. (718) 641-5003. (sk.)

"LIETUVOS AIDAS" - Vilniuje leidžiamas patriotinės minties ir plačios informacijos dienraštis, siuntinėjamas oro paštu kas savaitę po 5 numerius voke, skaitytoja pasiekia per 7 dienas. Išaugus pašto ir leidybės išlaidoms, "Lietuvos aidas" metinė prenumerata JAV kainuoja: metams - 360 dol.; pusei metų - 180 dol. Čekiai rašomi "Lietuvos aidas" vardu ir siunčiami "Lietuvos aidas", Maironio 1, Vilnius 2710, Lithuania. Tel. 610-544, Fax. 224-876.

Kretingos pranciškonų labdaros valgyklai, kuri buvo aprašyta DARBININKO Nr. 29, aukojo:

Kun. Jonas Pakalniškis, Little Neck, NY - 100.00 dol.

Stasė Kaselis, Cincinnati, OH - 50.00 dol.

Norintieji prisidėti prie šios valgyklos išlaikymo, prašomi aukas siųsti:

Franciscan Fathers 361 Highland Blvd. Brooklyn, NY 11207.

Pažymėkite, kad tai jūsų auka Kretingos vienuolyno labdaros valgyklai.

Atlantic Express corp., siuntinių į Lietuvą persiuntimo bendrovė, siuntinius vėl priims **gruodžio 4 d.**, šeštadienį, nuo 12 val. ryto iki 1 val. p.p. Kultūros Židinio kieme. Dėl informacijų - **tel. (914) 258-5133.**

Siuntiniai į Lietuvą laivu arba oru. Pinigai pervejami doleriais per 2 - 5 dienas.

TRANSPAK, 4545 W. 63rd St. Chicago, IL 60629 tel. (773) 838-1050.

KALĖDŲ EGLUTĖ ir DISKOTEKA

Šeštadienį, 1999 m. gruodžio 11 d., 5 val. vak.

Židinyje, 361 Highland Blvd., Brooklyn, NY
Kalėdų senelis su maišu dovanų kviečia visus vaikus, jų tėvelius bei senelius 5-tą valandą popietį ir Kultūros Židinį.

Jaunimo DISKOTEKA vyks Kalėdų seneliui išvykus, 8 val. vak. Kviečiame visus pasilinksinti. Auka diskotekai \$3.

Dėl daugiau informacijų skambinkite:

Kalėdų senelis: tel. 718-356-7871

E-mail: Inapra@aol.com

NY Lietuvių Atletų klubas

PASITIKIM 2000-sius METUS ŽIDINYJE

Penktadienį, gruodžio 31 d.

... Užkandžiai

... Karšti patiekalai

... Gėrimai

... Šampanas

... Janušo orkestras

Kokteiliai pradedami 8 val. vak.

Iėjimo auka 50 dol. asmeniui

Sumokėjus iki gruodžio 15 d.: 45 dol. asmeniui

Jaunimui iki 18 metų: 20 dol.

Rezervuoti vietas ir stalus pas:

Aldoną Augylienę, tel. 718-805-3893

Algį Jankauską, tel. 718-849-2260

Praną Gvildį, tel. 718-356-7871.

NY LIETUVIŲ ATLETŲ KLUBAS

KEPINIAI

įvairioms progoms:

Napoleono tortai,

riešutiniai ir šokoladiniai

tortai, įvairūs vaisiniai

kepiniai, Kalėdų šližikai ir kt.

užsisakius gaunami pas:

Ziną Jankauskaitę

Tel. (718) 441-5215.